

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI BİLİM DALI

TARSUS YÖRESİ DOKUMA ÖRNEKLERİ

Fatma Betül TUZCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

KONYA-2022

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	---	---

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatma Betül TUZCU		
	Numarası	1881001044		
	Ana Bilim /Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları/ Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Tarsus Yöresi Dokuma Örnekleri			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Fatma Betül TUZCU

İmzası

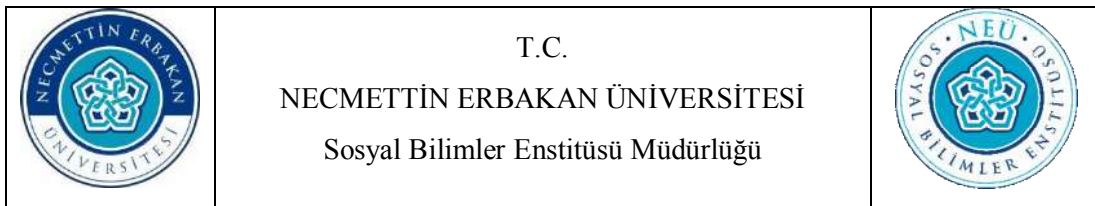
	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	---	---

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Fatma Betül TUZCU		
	Numarası	1881001044		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları/ Türk İslam Sanatları		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM		
Tezin Adı	Tarsus Yöresi Dokuma Örnekleri			

Araştırma konusu olarak Tarsus Yöresine ait dokuma örnekleri seçilmiştir. Tarsus yöresi Anadolu topraklarının çoğunluğunda olduğu gibi dokumacılık yapılan bir bölgedir. Çalışmamızda Tarsus merkez ve merkeze bağlı köylerinde Hacı Hamzalı, Alibeyli, Taşçılı, Yanıkkışla ve Gülek Yaylası, Çamlıyayla'da bulunan dokumalar ele alınmıştır. Bu dokumalar teknik, hammadde, kullanım amacı, renk, motif ve kompozisyon açısından incelenmiş ve her bir dokuma ayrı ayrı inceleme formlarına işlenmiştir. İncelenen bu dokumalar katalog oluşturularak, yöreye ait dokumaların motif, kompozisyon ve renk özelliklerinin kalıcı olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dokuma, Tarsus, Motif, Yayı, Renk

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Fatma Betül TUZCU		
	Student Number	1881001044		
	Department	Islamic History and Arts / Turkish-Islamic Arts		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM		
Title of the Thesis/Dissertation	Tarsus Region Weaving Samples			

Weaving samples belonging to Tarsus Region were chosen as the research subject. The Tarsus region is a weaving region, as in the majority of Anatolian lands. In our study, the weavings found in the center of Tarsus and its villages, Hacı Hamzalı, Alibeyli, Taşçılı, Yanıkkışla and Gülek Plateau, Çamlıyayla were discussed. These weavings have been examined in terms of technique, raw material, purpose of use, color, motif and composition, and each weaving has been processed into review forms separately. By creating a catalog of these examined weavings, it has been tried to ensure that the motif, composition and color characteristics of the local weavings are permanent.

Key Words: Woven, Tarsus, Pattern, Rug, Color

KISALTMALAR

Çalışmada yer alan kısaltmalara bu bölümde yer verilmiştir.

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
cm.	: Santimetre
c.	: Cilt
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
Md.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
No.	: Numara
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Vd	: Ve diğerleri
Yy.	: Yüzyıl
Foto.	: Fotoğraf

ÖN SÖZ

“Halk sanatı” veya “Göçebe sanatı” ismiyle tabir edilen dokumalar geçmişten günümüze kadar toplumların kültürlerini, yaşam tarzlarını, inançlarını ve geleneğini bizlere aktarır. Bizlerin de bu sanata sahip çıkması kültürümüzü anlamamıza, tanımamıza ve kaybolmamasına yardımcı olacaktır. Geleneklerimizin yok olmaması ve gelecek nesillere bu bilincin aktarılması gerektiğinin inancındayız. Bu amaçla yola çıktığımız araştırmamızda Tarsus yöresindeki dokumalardan örnekler belgeleyerek, kaybolmadan gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlamak istedik.

Köklü bir uygarlık geçmişi olan Tarsus, Mersin ilinin en doğusundaki ve en büyük ilçesidir. Şu anki nüfusuyla Tarsus şehri 26 ilden büyüktür. Bu araştırmada Tarsus merkez ve merkeze bağlı köylerde yer alan düz dokuma örnekleri incelenmiş, fotoğraf çekimleri yapılmış ve katalog oluşturularak dokumalar hakkındaki bilgiler aktarılmıştır.

Bu konuyu araştırmam ve çalışmam için beni teşvik eden, tecrübelerini, bilgilerini ve manevi desteğini esiremeyen çok değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM’a teşekkürü bir borç bilirim. Tezin yazım aşamasında değerli bilgileriyle katkıda bulunan ve beni yönlendiren Sayın Prof. Dr. Meral AKAN’a yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Alan araştırmalarımnda yardımlarını benden esirgemeyen, evinin kapılarını açan öğrencilerime, isimlerini tek tek burada zikredemediğim yöre halkına teşekkürü bir borç bilirim. Büyük bir özveriyle her zaman yanımda olan ablam Seleme TÜRKMENOĞLU ve eşi Ahmet Tarık TÜRKMENOĞLU’na, desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli dostum Emine OLGUN’a, maddi manevi desteği ve dualarıyla her zaman yanımda olan sevgili babam Hilmi ve annem Sebile TUZCU’ya ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	2
1.5. Materyal ve Yöntem	2
2. TARSUS’UN COĞRAFI DURUMU VE TARİHÇESİ	6
2.1. Tarsus’un Coğrafi Durumu	6
2.2. Tarsus’un Tarihsel Yapısı	7
2.3. Tarsus Dokumacılığı Hakkında Genel Bilgi.....	10
3. DOKUMANIN TANIMI VE TARİHÇESİ	12
3.1. Dokumanın Tanımı	12
3.2. Dokumanın Tarihçesi.....	13
3.3. Düz Dokuma Yaygı Çeşitleri ve Dokuma Tekniği	18
3.3.1. Kilim Dokuma ve Teknikleri.....	18
3.3.1.1. İlikli Kilim.....	19
3.3.1.2. İliksiz Kilim ‘Dikey Çizgi Olmayan Kilimler’	20
3.3.1.3. Eğri Atkılı Kilimler	20
3.3.1.4. Normal Atkılı İpliklerinin Arasına Ek Atkılı İpliklerinin Atılması.....	21
3.3.1.5. Çift Kenetleme ile Yapılan Kilim.....	21
3.3.1.6. Atkılı İpliklerinin Aynı İpliği Üzerinden Geri Dönmesi ile Yapılan Kilimler	21
3.3.1.7. Sarma Konturlü Kilim.....	22
3.3.1.8. Eğri Atkılı Konturlü Kilim.....	22
3.3.2. Cicim ve Tekniği.....	22

3.3.3. Zili (Sili)	23
3.3.3.1. Düz Zili	24
3.3.3.2. Çapraz Zili.....	24
3.3.3.4. Seyrek Zili	24
3.3.3.5. Damalı Zili	25
3.3.3.6. Konturlu Zili	25
3.3.4. Sumak Dokuma ve Tekniği	26
3.4. Dokumada Kullanılan Tezgâh Yapısı.....	26
3.4.1. Kirkitli Dokuma Tezgâhı.....	26
3.4.2. Çulfalık Dokuma Tezgâhı	29
4. KATALOG	32
4.1. Istar Dokuma Tezgahında Dokunan Düz Dokuma Yaygılar	32
4.2. Çulfalık Dokuma Tezgahında Dokunan Dokuma Yaygılar.....	100
5. DEĞERLENDİRME	132
5.1. Istar Tezgâhta Dokunan Örneklerin Değerlendirilmesi.....	133
5.2. Çulfalık Tezgâhta Dokunan Örneklerin Değerlendirilmesi	137
6. SONUÇ	140
7. KAYNAKÇA	142
8. ÇİZİMLER VE RESİMLER LİSTESİ	145
8.1. Çizimler Listesi	145
8.2. Resimler Listesi	146

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Yüzyıllardır sanat, insanların duygularını ve değerlerini aktarma aracı olmuştur. Bu sanat dallarından birisi de dokumacılıktır. Dokumacılık sanatının geçmişine baktığımızda; Türk toplumunun konar göçer yaşam kültüründen kaynaklanan hayat tarzının zorunlu kıldığı pratik düzende, kapsamlı ve önemli bir yere sahip olduğu görülür. Yörelere göre farklı özellikler gösteren dokumacılık, zengin çeşitliliğiyle Anadolu'nun hemen her yerinde karşımıza çıkmaktadır.¹

Dokumacılığın en çok karşımıza çıktığı yerlerden birisi de Tarsus yöresidir. Yörede özellikle Yörükler tarafından dokunan zengin el dokumaları bulunmaktadır. Bu dokumalar kilim, çul, çarşaf, havlu, heybe, çanta, kolan ve çuval gibi geniş bir skalaya sahiptir. Bir yaşamı idame ettirebilecek bütün ürünlerin üretimi insanlardaydı. Ancak gelişen ve değişen şartlardan dolayı insanlar üretmeyi bırakıp tüketime yönelmiştir. Kolay olan tercih edilir duruma gelmiştir. İçeriği doğal olmasa bile temini kolay olduğundan dolayı tercih edilen, genelde fabrikasyon ürünler olmuştur. Ve dokuma yapan kişi sayısı yok denilecek kadar azalmış, elde bulunan ürünler de elden çıkarılmaya başlanmıştır. Bu kayıp tamamen yaşanmadan yöreye özgü düz dokuma yaygıların kapsamlı bir şekilde belgelenmesi bizim araştırmamızın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmamızda Tarsus yöre merkezi ve köylerinde bulunan bu işle meşgul olmuş kaynak kişilerden düz dokuma yaygıların motif isimleri, boyar maddeleri, fonksiyonları hakkında bilgi alıp problemin çözümüne katkıda bulunulmaya çalışılacaktır.

Araştırmamızın konusu, Tarsus yöresi düz dokuma örneklerinin cins, teknik, motif, renk ve kompozisyon açısından incelenmesidir. Böylelikle Tarsus yöresine ait el dokumacılığı hakkındaki bilgiler literatüre kazandırılmış olacaktır.

---

¹ Nihal Ülger, "Tarsus Sağlıklı Köyü Merkez Camiindeki Cicim Çullar", **Erdem Dergisi**, Cilt 10, Sayı 30, 1999, s. 643.

1.2. Araştırmanın Amacı

Tarsus yöresi düz dokuma örnekleri konulu araştırmamızda, dokumalar yöresinde incelenip belgelenecektir. Başlangıcından sonuna kadar her biri birbiri içerisinde belli bir uyum ve biçim bütünlüğüne sahip olan bu dokuma sanatı yüzyılların birikimini ve becerilerin kullanılmasını gerektirmektedir. Amacımız bu birikim, kültür ve gelenek henüz hafızalardayken dokumacılık sanatını belgeleyerek gelecek nesillere aktarmak ve öneminin farkındalığını sağlamaktır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

“Tarsus Yöresi Dokuma Örnekleri” isimli çalışmamızda; Tarsus merkez ve Hacı Hamzalı, Darıpınarı, Taşçılı, Gülek, Çamlıyayla, Alibeyli, Yanıkkışla köylerinde yapılan araştırmaların sonucunda, 100’ün üzerinde örnek tespit edilmiştir. Bu dokumalar çeşitlerine göre; yaygı, çuval, heybe, seccade ve çanta olarak sınıflandırıldıktan sonra içlerinden her bir alanda farklı örnek teşkil edecek ve farklı motifleri bizlere tanıttacak olanlar seçilerek bu dokumaların 50 tanesi tanım ve değerlendirmeye tabi tutulduktan sonra ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada;

- 1) Taranan kaynakların doğru ve güvenilir nitelikte olduğu,
- 2) Veri toplama aracı olarak kullanılan inceleme formunun ürün özelliklerini tanıtıcı olduğu,
- 3) Yöre halkının verdiği bilgilerin doğruluğu ve bu kişilerin bilgi ve deneyiminin yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Materyal ve Yöntem

Araştırmamızda mülakat, alan ve kütüphane araştırması, olmak üzere üç farklı yöntemle başvuru yapılmıştır.

Tezimizde yer alan dokuma örnekleri; Tarsus merkez ve merkeze bağlı köylerde dokunmuş olan dokumalardır. Bu örnekler Tarsus merkez ve Taşçılı, Gülek, Çamlıyayla, Hacı Hamzalı, Alibeyli, Darıpınarı, Yanıkkışla köylerinde dokuma

sahiplerinden bilgi alınarak elde edilmesinin yanında; camilerde bağış yoluyla bir araya toplanmış farklı örneklerden ve Tarsus Otağı Kahvaltı Evinde bulunan ve buraya köylerden gelmiş olan dokuma ürünlerinden temin edilmiştir.

İlk olarak alan araştırması yapmak amacıyla, Tarsus merkez ve merkeze bağlı Çamlıyayla, Gülek yaylaları ve Hacı Hamzalı, Taşçılı, Alibeyli, Darıpınarı, Yanıkkışla köylerine gidilmiş ve bu bölgede araştırma yapılarak materyallere ulaşılmıştır. Bu bölgede bulunan dokuyucularla mülakatlar yapılmıştır.

Araştırmamızın esasını oluşturan dokumalar tespit edildikten sonra kütüphane araştırmasına başvurulmuş ve gerekli bilgilerden faydalanılmıştır.

Ulaşılan materyaller ve bilgilendirmeler üzerinde yapılan incelemeye göre; Tarsus yöresinde kirkitli dokumalar haricinde yörenin kendine özgü özelliklerinden dolayı pamuk hammaddenin çok olması ve bölgede hala kullanılan, çulfalık tezgahında pamuk iplikle dokunmuş dokumalara da ulaşılmıştır. Bu iki farklı dokuma grubu çalışmamızda ayrı ayrı değerlendirilip, incelenmiştir. Bu dokumalar; ıstar tezgahında dokunan düz dokumalar ve çulfalık tezgahında dokunan dokumalar olmak üzere iki ayrı başlık altında incelenip katalog oluşturulmuş ve değerlendirilmiştir.

Burada incelenen bu materyaller; dokuma örnekleri, ahşap dokuma tezgâhları ve dokumada kullanılan araç gereçlerden oluşmaktadır. Bunların tespitinin ardından dokumalar incelenmiş aynı motiflere sahip olanlar ayrılmış, birbirinden farklı motif ve çeşitliliğe sahip örnekler incelemeye alınıp, ölçüleri alınarak tüm bu materyallerle fotoğraflanmıştır.

Katalogda bulunan, örnek dokumalarda kullanılan motifler tanımlanırken yöreden alınan bilgiler doğrudan verilmiştir. Bu motiflerin literatürde bir karşılığı var ise motif adları parantez içerisinde belirtilmiştir.

Çalışma kataloğumuzda bulunan dokuma örneklerinin dizilimi tekniklerine göre yapılmıştır.

Katalogda bulunan örnek dokumalardaki motifler tespit edilmiş, fotoğraflanmış ve AutoCAD ile çizimleri yapılmıştır. Değerlendirme bölümünde,

ıstar ve çulfalık tezgâhta dokunan dokumalar Şeklinde iki ayrı başlık altında deęerlendirilmiŐ ve iki bölüm için ayrı değerlendirme tabloları oluşturulmuştur.

Elde edilen örnekler, yörede alan araştırması yapıldıktan sonra gerekli olan bilgilendirmeler derlenerek, Tarsus El Sanatları kitabı ve Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları adlı çalışma incelenerek İnceleme Formu oluşturulmuştur. Bu form oluŐturulan katalogda kullanılmıştır.

Örnek İnceleme Formu

Örnek No:

İnceleme Tarihi:

Dokumanın Bulunduğu Yer:

Onarım Görüp Görmediği:

Bugünkü Durumu:

Yapım Tarihi:

Dokuma Tekniği:

Cins:

Ölçüleri

En:

Boy:

Saçak Uzunluğu:

Hammadde

Atkı:

Çözüğü:

Desen ipliği:

Renkler

Atkıda:

Çözüğüde:

Desen İpliği:

Motifler:

Kompozisyon:

Kaynak Kişi ve Künyesi:

Ad Soyad:

Doğum Yeri ve Yılı:

Adres:

2. TARSUS'UN COĞRAFI DURUMU VE TARİHÇESİ

2.1. Tarsus'un Coğrafi Durumu

Mersin ilinin en büyük ilçesi olan Tarsus'un batısında Mersin, doğusunda Adana, kuzeyinde Niğde, batısında ise Akdeniz yer almaktadır. Tarsus, Berdan nehrinin oluşturduğu Alüvyonlu ve düz bir ovanın üzerine kurulmuştur.² Tarsus'un %51'i dağlık, %27'si ovalık ve %22'si ise yaylalarla kaplıdır.³

Tarsus'un kuzeyde kalan bölümü Orta Toroslar'a bağlı Bolkar dağları, güneyde kalan kısımları ise ovalardan oluşmaktadır. Şehrin kıyılarında Akdeniz iklimi, kuzeye çıkıldıkça da Karasal iklim etkisini göstermektedir.⁴ Dağların Akdeniz'e bakan yüksek kesimlerinde ardıç, kara çam, göknar, sedir ve kızıl çam ormanları, alçak yamaçlar ise makilerle kaplıdır. Tarsusluların, yazı daha rahat bir şekilde geçirebilmek için çıktığı yaylalar bulunmaktadır. Bunların en ünlüsü günümüzde ismi Çamlıyayla olarak değiştirilmiş olan Namrun Yaylası'dır. Akdeniz'in kıyısına doğru gidildikçe ilçe topraklarının güney bölümü Çukurova'nın batı uzantılarından oluşur. Tarsus Ovası olarak adlandırılan bu bölümdeki Karabucak bataklığı yapılan çalışmalar sonucunda kurutulmuş, o bölgede okaliptüs ormanı oluşturulmuştur. Akdeniz'e dökülen Seyhan Irmağı güneyde doğal sınır oluşturur. Tarsus çayı üzerinde bulunan Berdan Barajı, bu akarsuyun kollarından Kadıncık Deresi üzerinde ise hidroelektrik santraller yer alır.⁵

Tarsus Irmağı'nın denize döküldüğü deltada Rhegma Gölü bulunmaktaydı. Bu gölün balık zenginliği, korunaklı bir yer olması ve şehri deniz ulaşımına bağlaması sebebiyle çok büyük bir önemi vardı. Şehre gelen gezginler, gölün güzelliğine ve bakımına hayran kalıyorlardı. Sonraki yüzyıllarda bu gölün alüvyon topraklarla dolması Tarsus için sosyal, kültürel ve ticari hayat için bir felaket oluşturmuştur.⁶ Mısır kraliçesi Kleopatra'nın M.Ö. 41 yılında, gemilerini bu ırmak üzerinden Tarsus'a getirdiği bilinmektedir.⁷

² <http://www.tarsus.gov.tr/nufus> (01.06.2022).

³ Taciser Onuk, **Tarsus El Sanatları**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1998, s.14.

⁴ <http://www.tarsus.gov.tr/nufus> (01.06.2022).

⁵ Sedat Ergin, **Türkiye İller Ansiklopedisi**, Milliyet Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.274.

⁶ Ahmet Ünal, K. Serdar Girginer, **Kilikya- Çukurova İlk Çağlardan Osmanlılar Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji**, Homer Yayınevi, İstanbul, 2007, s.264.

⁷ Levent Zoroğlu, **Tarsus Tarihi ve Tarihsel Anıtları**, Kemal Matbaası, Adana, 1995, s.10.

Tarsus ekonomisinde en önemli gelir kaynağı tarımdır. 202.400 hektarlık toprağının 104.902'si tarım arazisi, 62.786'sı orman ve fundalık, geriye kalan ise çayır ve tarım dışı araziden oluşmaktadır.⁸

Tarsus, 347.314 kişilik bir nüfusa sahip olup, Türkiye'deki 26 ilden daha büyük bir ilçedir.⁹

2.2. Tarsus'un Tarihsel Yapısı

Tarsus şehri, Anadolu'nun yeri ve ismi değişmeyen en eski beldelerinden biridir. Şehrin ismi Grek kaynaklarında Tarsol, Tarz, Tarsi, Asur kaynaklarında Tarzi¹⁰, Osmanlı kaynaklarında ise Tarsus, Tersus veya Tersis şeklinde kayıt altına alınmıştır.¹¹

Tarsus şehri, Toros dağlarının güneyinde, Adana ovasının güneybatısında yer almakta olup, İslam tarihi kaynaklarında Nehrü Berdân, günümüzde ise Karasu olarak bilinen ve bugün de şehrin kenarından geçmekte olan Kydnos (Cydnos) nehri üzerine kurulmuştur. Yapılan arkeolojik kazılar sonucunda Eskiçağlardan itibaren mevcut olduğu bilinen şehrin, ne zaman ve kim tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir.¹²

Yunan mitolojileri ve bazı müellifler, Tarsus'un ismi ve kuruluşu hakkında muhtemelen taraflı da olsa bilgiler vermektedirler. Bir efsaneye göre, Kilikya ovasında Pegasos isimli birisi yolunu şaşırması ve şehrin bulunduğu yerde ayağı sakatlanmıştır. Bu olay üzerine şehre, Yunanca ayak tabanı anlamına gelen Tarsus ismi verilmiştir. Bir rivayete göre ise Hz. Nuh'un torununun oğlu Tarsus'un adına izafen bu isim verilmiştir. Evliya Çelebi'de Tarsus ismini, Hz. Nuh'un başka torununa dayandırmakta ve Tarsus Kalesi'ni yaptırdıklarını ifade etmektedir. Öte yandan İslami kültürde ise Hz. Adem'in oğlu Şit (as.) tarafından kurulduğu inancı da

⁸ Hakan Erkul, **Tarihin Başkenti Tarsus**, Başak Ofset, Tarsus, 2012, s.20.

⁹ <http://www.tarsus.gov.tr/nufus> (04.06.2022).

¹⁰ Ali Sinan Bilgili, **Tarsus**, TDV İslam Ansiklopedisi, C.40, İstanbul, 2011, s.111-114.

¹¹ Ali Sinan Bilgili, **Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s.17.

¹² Ramazan Evgin, **Türk- İslam Kültür ve Medeniyetinde Tarsus**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık, Ankara, 2010, s.29.

yer almaktadır.¹³ Tarsus'un kuruluşu hakkında bazı kaynaklar Asurlular bazıları ise Fenikeliler tarafından inşa edildiğini yazmaktadır.¹⁴

Bölgede yapılan kazı çalışmalarıyla M.Ö. 5500 yıllarına dayanan Neolitik döneme ait kalıntılar¹⁵, Neolitik çağdan Osmanlı dönemine kadar çeşitli buluntular vermiş olan Gözlükule höyüğünde bulunmuştur.¹⁶ Yapılan bu çalışmalarla, Tarsus'un belirli bir tarihte ve herhangi bir kimse tarafından kurulmasından ziyade, küçük bir yerleşme alanı iken, zamanla gelişerek muhtemelen şehir halini almıştır.¹⁷

Kurulduğu zamandan itibaren sayısız medeniyete ev sahipliği yapmış olan Tarsus'a Hititler, Asurlar, Yunanlılar, Fenikeliler, Persler, Mısırlılar, Romalılar, Araplar ve Müslüman Türkler hâkim olmuşlardır. Hicrî 16 yılında, Müslümanlar tarafından fethedilmiştir.¹⁸

Eskiçağlarda ve Bizans döneminde Tarsus'un da içinde bulunduğu Çukurova bölgesine Kilikya ismi veriliyordu. Kilikya, Emevîler döneminde Müslümanlar tarafından fethedilmiş, Abbasiler döneminde ise Orta Asya'dan birçok Türk getirilerek yerleştirilmiştir.¹⁹ Tarsus, İslam- Bizans mücadelesinde stratejik öneme sahip bir şehirdi ve yapılacak olan seferlerde askeri üst olarak da kullanılmaktaydı.²⁰ Abbasi Halifesi Harun Reşid zamanında Tarsus'ta ilk cami yapılır ve şehrin etrafına 6 kapısı bulunan çift sıra halinde surlar inşa edilerek etrafı geniş hendeklerle çevrilir. Bu tarihlerden sonra Tarsus, Araplarla Bizanslılar arasında sık sık el değiştirmiştir.²¹

Anadolu Selçuklularının kurucusu I. Süleyman Şah 1082 yılında şehri fethetmiştir. 1097 yılında Haçlılar tarafından şehir ele geçirilmiştir. Tarsus Bizans, Haçlılar ve bölgede hüküm süren Ermeniler arasında el değiştirmiştir. Tarsus, 761 (1360) yılında Memlukler tarafından fethedildi. Çukurova'nın fethinde önemli role sahip Üçoklar ve Bozoklara ait aşiretler bölgeye yerleştirilmiştir. Tarsus'ta bu

¹³ Abdulkadir Evgin, **İlk Dönem Tarsuslu Hadis Alimleri**, Tarsus Belediyesi Kültür Yayınları, Tarsus, 2013, s.23.

¹⁴ Ali Sinan Bilgili, **a.g.e.**, 2001, s.17-18.

¹⁵ Hikmet Öz, **Tarsus Tarihi**, Özgür Ofset, Tarsus, 2012, s.6.

¹⁶ Vefa Ülkü vd., **Anadolu Uygarlıkları**, Görsel Yayınları, İstanbul, 1982, s.1224.

¹⁷ Ali Sinan Bilgili, **a.g.e.**, 2001, s.18.

¹⁸ Abdulkadir Evgin, **a.g.e.**, s.23.

¹⁹ Faruk Sümer, **Çukur-Ova Tarihine Dair Araştırmalar**, Tarih Araştırmaları Dergisi, 1963, C.1, S.1, s.3.

²⁰ Ali Sinan Bilgili, **a.g.m.**, s.111-114.

²¹ Levent Zoroğlu, **a.g.e.**, s.26.

aşiretlerin birleşmesiyle Türkmen birliği oluştu. Tarsus Türkmenleri dokuz boydan meydana gelmekteydi. Bu boylar konar göçer olup hayvancılık ve tarım ile uğraşıyorlardı.²²

1375 yılında Çukurova ve Tarsus Memluklerin denetimindeki Ramazanoğulları beyliğinin yönetimine verilir. Ramazanoğulları bağımsız bir beylik oluşturmaya çalışsa da başarılı olamazlar.²³

22 Ocak 1517'de Yavuz Sultan Selim'in Ridaniye'de kazandığı başarı neticesinde Memlûk devletine son verildi. Memluklerin çekilmesiyle birlikte Çukurova şehir, kasaba ve köyleri ve burada yerleşmiş olan bütün yerli ve Türkmen halkıyla Osmanlı hakimiyetine girdi.²⁴ Kanuni Sultan Süleyman döneminde bölgede çıkan isyanları Ramazanlı Piri Bey bastırdı. Tarsus 1833-1840 yılları arasında Mısır Hıdivi Mehmed Ali Paşa, 1918'de Fransız işgaline ve Ermeni çetelerinin zulmüne uğradı. Fransızlar Ankara Antlaşması'yla 27 Aralık 1921'de şehri boşalttılar ve böylece şehrin işgali son buldu.²⁵

Kadim bir merkez olarak Tarsus önemli tarihi eserlere sahiptir. İlki Halife Memun'un kabrinin bulunduğu Ulu Cami'dir. Camii'nin temeli 171'de (787-788) atılmıştır. Camide Şit peygamber ve Lokman Hekim'in makamları bulunur. Hristiyan işgalcilerin tahrip ettiği cami 1360'ta onarılarak yeniden ibadete açılmıştır. 1857 yılında ise Memlûk Sultanı Kansu Gavri tarafından Danyal peygamberin türbesine istinaden Makam-ı Şerif Camii inşa edilmiştir.²⁶

Tarsus'un yalnızca bir tarım ve ticaret merkezi olmadığı, aynı zamanda bölgenin önemli eğitim merkezlerinden olduğu bilinmektedir. Ancak eğitim öğretim kurumlarından günümüze ulaşan tek yapı 1550'li yıllarda, Ramazanoğlu beyi Kubad Paşa tarafından yaptırılmış olan Kubad Paşa medresesidir.²⁷

Kuran- Kerim'de kıssası anlatılan Ashab-ı Kehf'in Tarsus'ta bulunması, ilk müezzin Bilal-i Habeşi'nin makamına ev sahipliği yapması gibi manevi özelliklerin

²² Ali Sinan Bilgili, **a.g.m.**, s.111-114.

²³ Levent Zoroğlu, **a.g.e.**, s.28.

²⁴ Ali Sinan Bilgili, **a.g.e.**, 2001, s.31.

²⁵ Ali Sinan Bilgili, **a.g.m.**, s.111-114.

²⁶ Ali Sinan Bilgili, **a.g.m.**, s.111-114.

²⁷ Levent Zoroğlu, **a.g.e.**, s.50.

bulunması, Tarsus'un ilim merkezlerinden biri olmasına önemli katkılar sağlamıştır.²⁸

Türkistanlı Abdullah el- Mencuki'nin kurmuş olduğu zaviye, Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde "İskele Kapısı" adıyla söz ettiği, yakın zamana kadar Deniz Kapısı olarak bilinen Kleopatra Kapısı²⁹ Kırkkaşık Bedesteni, Roma Hamamı, Donuktaş, Gözlükule, Saint Pavlus Kuyusu bölgenin önemli tarihi eserlerindedir.³⁰

2.3. Tarsus Dokumacılığı Hakkında Genel Bilgi

Dokumacılık haritasını incelediğimiz zaman Anadolu bu dokuma kültüründe önemli bir yere sahiptir. Tarihsel sürece baktığımızda, Anadolu'nun farklı bölgelerinde dokuma izlerine rastlamak mümkündür: Konya- Çatalhöyük, Burdur-Hacılar, Mersin- Yumuktepe, Tokat- Horoztepe ve Diyarbakır- Çayönü gibi. Mersin-Yumuktepe ve Tarsus Gözlükule höyüklerinde yapılan kazılarda dokumacılığın göstergesi olacak kalıntılara rastlanmıştır.³¹

Harun Reşid ve Oğulları Döneminde Tarsus (786-842) isimli çalışmada; Misis'te eş- Şifaye isminde bir elbise üretildiği ve Tarsus'ta bu elbisenin satışının yapıldığı bilgisi verilmektedir.³²

19. yüzyılda Çukurova bölgesinde tarımın öneminin artmasıyla birlikte, Osmanlı Ticaret ve Ziraat nezaretleri bölgeye pamuk tohumu getirmiş, pamuk üretimini arttırmak amacıyla da her türlü izin ve destek verilmiştir. Bölgede çırçır fabrikaları açılmıştır. İşlenen pamuklar ihraç edilmiştir. Yine bu dönemde Tarsus'ta 2 pamuk fabrikası, 50 kumaş işleme tezgâhı, 3 basmahane bulunmaktadır.³³

Tarsus bölgesinin verimli toprakları ve aynı zamanda iklimi gereği sıcak bir bölge olmasından dolayı bu bölgede pamuk hammaddenin çok olması dokumacılığa da yansımıştır. Yörede ıstar dokuma tezgâhı dışında, günümüzde de kullanılmaya

²⁸ Abdulkadir Evgin, **a.g.e.**, s.24.

²⁹ Hakan Erkul, **a.g.e.**, s.41.

³⁰ Ali Sinan Bilgili, **a.g.e.**, s.111-114.

³¹ Semra Gür Üstüner, **Tarsus'un Kaybolan Değeri 'Sekko'**, 7. Uluslararası Tekstil Konferansı (Bezce Çalıştayı), 2016, s.223.

³² İlyas Gökhan, **Harun Reşid ve Oğulları Döneminde Tarsus (786-842)**, Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013, C.10, S.2, s. 209.

³³ Merve Yılmaz, **XIX. Yüzyılda Tarsus Şeriyeye Sicillerine Göre Giyim Kuşam ve Ziyet Eşyası**, (Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, 2019), s.28.

devam eden ve bölgede çulfalık olarak isimlendirilen dokuma tezgâhı kullanılmaktadır. Bu özelliği ile de bilinmektedir. Yörede yapılan incelemelerde ahşap çulfalık tezgâh ve bu bölgeye özgü örneklerle de karşılaşılmıştır.

Konar- göçer yaşam kültürüne sahip yörüklerin Güney ve Batı Anadolu'nun yatık bir 'L' biçiminde her bölgesinde izlerini bulmak mümkündür. Tarsus'un dağlık kısımlarında da yörük kültürü hakimdir. Bu bölgede el dokumacılığında sıklıkla kullanılan ipliklerin başında keçi kılı gelmektedir. Keçi kılı hem atkı hem de çözgüde kullanılmasından dolayı çok tüketilmektedir. Kıl hammaddenin dokumacılıkta kullanılması, yörükler için akrep gibi zararlı hayvanlardan korunmada da önem arz etmektedir.³⁴

Elde edilen bu verilerle de Tarsus bölgesinde dokumacılık sanatına dair köklü bir geleneğin bulunmakta olduğu bilgisine ulaşabiliriz.

---

³⁴ Fatma Yelda Kundak, **İçel Dokumacılığı**, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, YL Tezi, 1998) s.54.

3. DOKUMANIN TANIMI VE TARİHÇESİ

3.1. Dokumanın Tanımı

Dokuma, temelde dikey ve yatay doğrultuda bulunan ipliklerin, birbiriyle kesişmesi ile bir doku oluşturur. Bu sanatın geçmişine baktığımız zaman, öncülerin “ağ örgüsü tekniği” ile “ilmik tekniği” olduğu görülmektedir. Ağ örgüsü tekniğinde tığ görevi gören bir edevat yardımıyla iplik, biteviye örülür. İlmik tekniğinde ise bir levente sarılmış iplikler, çubukların yardımıyla ön ve arka bölümlere ayrılır, aradan dolanan iplikler ellerin yardımıyla ilmiklenerek dokunur. Bu iki teknikten beslenerek gelişen dokuma türü, bez ayağı dokuma olmuştur.³⁵

Orta Asya’da bulunan düz dokuma yaygıların, ortaya çıkışından bugüne kadar kullanım amacı; ilk olarak yaşadıkları mekânın her türlü çevresel faktörden korunmasını sağlamak, yer yaygısı, giyim eşyası ve süsleme malzemesi olarak kullanımındadır. Bunların haricinde aynı amaçla kullanılan halı ve keçe de bulunmaktaydı. Muhtemelen, basit teknikli olan keçe ilk olarak keşfedilmiş, onu kısmen daha zor bir teknik gerektiren düz dokuma yaygılar takip etmiş, en son olarak ise halı geliştirilmiştir.³⁶

Yaşanılan mekâna estetik zevk veren süs eşyaları o çağlarda yer yaygıları, duvar örtüsü gibi dokumalardan oluşan eşyalardı. Konar-göçer bir yaşam süren Türklerin yolculuk zamanında rahatlıkla taşıyabildikleri halı, keçe ve kilimler aynı zamanda yaşam alanlarının kalitesini de gösteriyordu. Bugün Anadolu’da hâlâ halı zenginlik, düz dokuma yaygılar orta hali, keçe ise fakirliği sembolize eder.³⁷

Keçe dışındaki malzemeler genellikle dokuma tekniklidir ve bugün bilinen ismiyle de kullandığımız “dokumak” kelimesinin eski dilde söyleyişi “tokımak”tır. Tokımak ise herhangi bir şeyi döverek, sıkıştırarak üretmek anlamlarına gelmektedir. Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lügat-ı Türk adlı eserinde dokumanın safhalarıyla ilgili pek çok kayıt bulunmaktadır. Özellikle XI. yüzyılda Türklerde dokuma işleri ile ilgili olarak verdiği bilgilere göre, dokumada kullanılan bir aletin (bu aletin mekik olduğu

³⁵ Nazan Ölçer, **a.g.e.**, s.9.

³⁶ Bekir Deniz, **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını:215, Ankara, 2000. s.5.

³⁷ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.5.

tahmin edilmektedir) isminden dolayı hem bu işlevi gören alete hem pamuklu kumaşların dokunduğu tezgâha hem de dokumacılık yapan kişilere “közek”, tezgâha dikey bir şekilde atılıp sarılan iplere “eriş” (arış, çözgü), yatay bir şekilde atılan iplere ise “arkağ” (argaç, atkı) denildiğini söylemektedir.³⁸

Dokumacılığın yapıldığı araçlara, genel anlamda tezgâh denir. Halılar ve düz el dokumaları aynı tezgâhta dokunabilir.³⁹ Kirkitli dokuma tezgâhları üç gruba ayrılır:

1. Yatay tezgâh (yer tezgâhı- konargöçer tezgâh)
2. Dikey tezgâh (ıstar- ip ağacı- mazman)
3. Gelişmiş dikey tezgâhlar (kilim tezgâhı ve halı tezgâhı)⁴⁰

Hammaddesi ip olan dokumacılık sanatı, tekniklerine göre sınıflandırılabilir. Buna göre dokumalar kirkitli, mekikli, çarpana ve mekiksiz olarak sınıflandırılmıştır.⁴¹ Halı, kilim ve diğer benzeri düz dokumalar dokunurken kirkit diye adlandırılan tarak kullanıldığında bunlara kirkitli dokuma denir. Bunlar yatay ve dikey tezgâhlarda dokunur.⁴² Kirkitli dokumalar kendi içerisinde düz dokumalar ve havlı (halı) dokumalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kirkitli dokumalar içerisinde önemli bir grubu oluşturan ve düz kirkitli dokuma diye isimlendirdiğimiz kilim, cicim, sumak ve zili teknikleri halk arasında kilim olarak bilinmektedir.⁴³

3.2. Dokumanın Tarihçesi

İnsanoğlunun tarih öncesi ve tarihi çağlardan bu yana başardığı işlerden birisi dokuma sanatıdır. Dokuma, iplik haline gelebilecek her türlü hammaddeden dokunarak elde edilmiş olan bütüne verilen isimdir.

³⁸ Reşat Genç, **a.g.e.**, s.10.

³⁹ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.42.

⁴⁰ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.42.

⁴¹ Taciser Onuk, H. Feriha Akpınarlı, **Şanlıurfa Karakeçili Kilimleri**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003, s.17.

⁴² Neriman Görgünay Kırzıoğlu, **Kayıbolan Dokumalarımızı Kazanabilir Miyiz?’, 2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel El Sanatlarının Sanatsal, Tarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, s.160.

⁴³ Taciser Onuk, **a.g.e.**, 2003, s.17.

İplik, bir dokumanın meydana gelmesinde hiç şüphe yok ki bulunması gereken ilk ve tek elemandır. İplik olmadığında dokuma da ortaya çıkmaz. Çünkü dokumaların hepsi iplikten meydana gelir. Bunlar birbirine bağlanmış ve bükülmüş liflerdir. Lifler önce bükülerek iplik haline getirilir ve bunlardan da dokuma imal edilir. İşte bu hareket gerçekten bizi gerilere, bu temel elemana rastladığımız çağlara, tarih öncesi devirlere götürmektedir. Bu nedenle dokumacılığın başlamasını, ipin elde edilmesine bağlamak gerekir.⁴⁴

Tarih boyunca buluşlar çeşitli ihtiyaçları karşılamak için yapılmıştır.⁴⁵ İlk zamanlarda insanlar, vücutlarını dış etkilere karşı korumak için giyim ihtiyaçlarını avladıkları hayvanların postları, sazlar, yapraklar ve otlar ile karşılamışlardır.⁴⁶ Hammadde olarak başlangıçta kullanılan ve doğada hazır halde bulunan sazlar, otlar ve bitki liflerinin yerini, M.Ö. 800'lerde Yakın Doğu'da gerçekleştirilen, hayvanların evcilleştirilmesinden sonra ilk başta yün almıştır.⁴⁷ Dokumanın bulunuşu, insanların giyimden başlayarak pek çok ihtiyacını cevaplamıştır. Bunların arasında yaşadıkları yerin zemininin soğuktan korunması amaçlı yer yaygılarının da muhakkak ki önemli bir rolü vardır.⁴⁸

30- 45 kuzey arz dereceleri arasında kalan ve bütün Asya'yı kuşatan bölgeler halının vatanı olarak görülmektedir. 30 derecenin altında bulunan bölgeler sıcak olduğundan dolayı hasır kullanılır. Halı gibi kalın bir malzemeye gerek yoktur. 45 derecenin kuzeyinde kalan bölgelerde ise hava soğuk ve kullanılan ürün hayvan postu olmuştur.⁴⁹

Orta Asya'da Türklerin bulunduğu bölgede⁵⁰, 1949 ardından 1950 yılında Rus arkeolog S.I. Rudenko tarafından, Altay Dağlarının Pazırık ve Başadur vadilerindeki İskit kurganlarında yapılan kazı çalışmalarında, tarihin günümüze dek bilinen en eski düğümlü halı örneklerini bulmuştur.⁵¹

⁴⁴ Şahin Yüksel Yağan, **Türk El Dokumacılığı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978, s:10

⁴⁵ Çetin Aytaç, **El Dokumacılığı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982, s.36.

⁴⁶ Şahin Yüksel Yağan, **a.g.e.**, s:10

⁴⁷ Nazan Ölçer, **Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kilimler**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1988, s:10

⁴⁸ Nazan Ölçer, **a.g.e.**, s.10.

⁴⁹ Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991, s.1.

⁵⁰ Şerare Yetkin, **a.g.e.**, s.2.

⁵¹ E. Fuat Tekçe, **Pazırık; Altaylardan Bir Halının Öyküsü**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, s.14.

Pazırık halısının günümüze kadar ulaşabilmesinde etkili olan durum, hırsızların kurganın tepesinden bir oyuk açması sonucu, oyuktan içeriye sonbahar yağmurları girmiş ve yağmur suyu bu 8 metre derinlikteki mezar odasına sızarak Altayların soğuşunda donmuştur. Bu donma, taş kaplamanın sağladığı yalıtım nedeniyle halıyı ve öteki buluntuları sanki bir buzdolabı gibi korumuştur.⁵² Bu dokumalar St. Petersburg'da bulunan Leningrad Ermitaj Müzesinde cam çerçeve içerisinde sergilenmektedir.⁵³

Kuzey Moğolistan'da da Noin Ula'da çeşitli tekniklerde dokunmuş kilim örnekleri bulunmuştur. Peru'da bulunan ve M.Ö. VIII-II. yüzyıllar arasına tarihlenen, atkı yüzlü dokuma ve sarmalı cicim, zili, sumak parçaları, bu tür dokumaların eskiden beri her kıtada bilindiğini göstermektedir.⁵⁴

M.Ö. 735'te Gordion'da (Yassihöyük) Frigyalılara ait bir kral mezarında, sumak ve cicim⁵⁵ gibi kilim benzeri dokuma parçaları bulunmuştur. Bu dokumalar bugün Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinin depolarında korunmaktadır.⁵⁶

Milattan sonra 330'ta Orta Anadolu'da Karaman yakınlarında kilim tekniğiyle dokunmuş ve bezenmiş bir Bizans keşiş abası bulunmuştur.⁵⁷

En önemli dokuma merkezleri Mezopotamya, Anadolu, Babil, Mısır ve Asur bölgeleridir. 937'de Mersin'in kuzeybatısındaki Yumuk tepe Höyüğünde, kazı bilimcisi John Garstang tarafından yapılan kazı çalışmasında, Kalkolitik devir katında bir tezgâh odası ve kemikten ağırşaklar, mekikler gibi çeşitli tezgâh ağırlıkları bulunmuştur. Bu ağırlıkların bir kısmı yün bir kısmının ise keten için kullanıldığı zannedilmektedir. John Winter Crowfoot'ta buranın bir dokumacı yeri olduğu kanaatindedir.⁵⁸

⁵² E. Fuat Tekçe, **a.g.e.**, s.22.

⁵³ Şerare Yetkin, **Türk Halı Sanatı**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1974, s.12.

⁵⁴ Nebi Bozkurt, **Kilim**, TDV İslam Ansiklopedisi, C.26, Ankara 2002, s. 3-5.

⁵⁵ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.37.

⁵⁶ Ahmet Diler, Marc- Antonine Gallice, **Kilimin Sembolleri**, Alfa Basım Yayın Dağıtım, 2018, s.40.

⁵⁷ Ahmet Diler, Marc- Antonine Gallice, **a.g.e.**, s.42.

⁵⁸ Macide Gönül, **Dokumacılığın Tarihçesi ve En eski Dokuma Aletleri**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, Ankara, 1964, s.80.

1937’de Tokat yakınlarında bulunan, Tunç Devrine ait kirman ile Alacahöyük’te bulunan gümüş dokuma araçları (M.Ö. 3000-2000) Anadolu’da köklü bir dokumacılık olduğunu kanıtlamaktadır.⁵⁹

1961 yılında James Mellaart tarafından yapılan Çatalhöyük kazılarında, dokuzuncu kat buluntuları arasındaki gerdanlıkların, küçük süs eşyalarının madenden yapıldıklarını, aynı katta bugünkü şartlarda dahi ulaşılamayacağı kalitede (muhtemelen yünlü) güzel dokuma örnekleri olduğu belirtilmiştir. Bu kazılarda, sandukalarda bulunan bir kumaş parçası kişinin alt çene kemiğine sarılı olarak tespit edilmiştir.⁶⁰ Neolitik döneme ait olduğu kabul edilen bu dokuma parçalarının bulunması Anadolu’yu iddialı bir şekilde ön plana çıkarmış bulunmaktadır.⁶¹

Mısır, Eski Kahire (Fustat)’tan getirilmiş olduğu söylenen ve Kahire İslam Sanatları Müzesi’nde bulunan bir halı parçası vardır. Bu dokuma Prof. Dr. Kurt Erdmann ile de çalışmış olan Johanna Zick-Nissen tarafından incelenmiştir. Kırmızı zemin üzerinde bitkisel motifler taşıyan bu yün halının parçasının bordüründe de kûfi yazıdan bir kısım kalmıştır.⁶²

Orta Asya’dan Anadolu’ya gelmeden önce de Türkler, tarihin derinliklerine inen zengin bir dokuma kültürüne sahip bulunuyorlardı.⁶³ Anadolu’nun fethiyle beraber Türklerin inancı, sanatı ve kültürü de bu topraklara girmiştir. Bununla birlikte dokumacılıkta diğer sanatlar gibi tarihi kökenlerine dayanarak Türk kültürünün varlığını devam ettiriyordu. Özellikle Selçuklular döneminde dokumacılık en güzel örneklerini vermeye başlamıştır.⁶⁴ Büyük Selçuklu devrinde kurulan devletlerle, halının tekniğini önce İslam dünyasına, sonra bütün dünyaya tanıtan da Türkler olmuştur.⁶⁵ Ancak, bulunan dokumalar genellikle halı tekniktir. Kanaate göre düz dokuma yaygılar halı kadar dayanıklı olmayıp, daha çabuk

⁵⁹ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.37.

⁶⁰ Yusuf Durul, **Yörük Kilimleri Niğde Yöresi**, Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi, İstanbul, 1977, s:10.

⁶¹ Şahin Yüksel Yağan, **a.g.e.**, s.9.

⁶² Şerare Yetkin, **a.g.e.**, s.4.

⁶³ Reşat Genç, **Kaşgarlı Mahmut’a Göre XI. Yüzyılda Türklerde Dokuma ve Yayı İşleri**, Arış Dergisi,1997, S.3, s.16.

⁶⁴ Mustafa Yıldırım, **Konya’da Bulunan XIX. Asır Azerbaycan Halılarından Örnekler**, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,1994), s.6.

⁶⁵ Oktay Aslanapa, **Türk Halı Sanatının Bin Yılı**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1987, s.9.

yıprandığı için eski örneklerin günümüze kadar ulaşma ihtimali azalmıştır. Ancak bu dönemde halı tekniğinde dokuma yapanların, düz dokuma dokumamış olmadıklarını düşünmek zordur.⁶⁶

Konya Alâeddin Cami'nde, Anadolu Selçuklularından kalmış olan düğümlü halıların bulunması, düğümlü halı tarihinde düzenli gelişmenin başlangıcını sağlamıştır.⁶⁷

XVI.-XVII. yüzyıla tarihlenen, Beyşehir Eşrefoğlu Cami'nde bulunup Konya Mevlâna Müzesine getirilen kilim ise, kenar süslemeleriyle Osmanlı devri seramik, çini ve tezhip süslemelerinin klasik örneklerini hatırlatan bir bezemeye sahiptir.⁶⁸

Şema ve motif açısından Osmanlı dönemi düz dokuma yaygıları, Selçuklu geleneğini devam ettirmiştir. Motiflerin bir kısmı Selçuklu ve beylikler dönemi halılarından, bir kısmı ise Orta Asya Türk gelenekleri ve mitolojisindedir. Büyük bir bölümünde ise klasik Osmanlı dönemi süslemeleri görülmektedir.⁶⁹

Osmanlı saray sanatında hâkim olan sümbül, lale, karanfil gibi natüralist formdaki bezemelerin Türk kilim gruplarında farklı ve özel bir yeri vardır. Bu kilimler Türk halı sanatının zengin örnekleri olan kilimlerden, sanat tarihi bakımından ayrılmaktadır. Anadolu kilimleri yöre yöre ayrılmakla beraber hepsinde ortak olan özellik geometrik desenlerdir. Nebati motifler, hatta insan ve hayvan figürleri sadeleşmiş geometrik hatlar içerisinde Anadolu kilimlerinde verilmiştir. Türk halk sanatıyla, Anadolu kilimleri geometrik desenleri ile zenginleşir ve çeşitlenir. Natüralist formda dokunmuş olan kilimler, geometrik formlu kilimlerden tamamen ayrılırlar. Bu gruba giren kilimler, 15. yy. ortalarından başlayıp 17. yy. da en parlak devrine ulaşan natüralist üslubun hâkim olduğu Osmanlı saray Sanatına bağlanırlar. İlk kez 1961 yılında Sivas Divriği Ulu Camii'nde bu türden kilim parçası örneği bulunmuştur. Devamında bu örnekleri Divriği Ulu Cami'de beş kilim takip etmiş, Amasya Gümüşhacıköy'e bağlı Yörgüç Paşa Cami ve Kütahya Hisar Bey

⁶⁶ Bekir Deniz, **Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim-Cicim-Zili)**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s.9-10.

⁶⁷ Şerare Yetkin, **a.g.e.**, s.4.

⁶⁸ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 1998, s.10.

⁶⁹ Ayşe Aslıhan Ergüder, **Çoruh Vadisinde Düz Dokumalar**, Kariyer Matbaacılık, Ankara,2007, s.34.

Camii'nde de natüralist formda dokunmuş kilimler (iki tane) bulunmuştur. Burada bulunan kilimler Sivas Divriği Ulu Cami'nde bulunan saray kilimlerinin bordür süslemeleriyle benzer niteliktedir.⁷⁰

Dokumalar, nemin etkisiyle çürüdüklerinden dolayı terkedilmiş bir barınakta veya toprak altında uzun süre kalamamaktadır. Bu nedenle dokumacılık sanatının tarihini aydınlayabilecek ele geçen parçalar çok azdır.⁷¹ Tarihte ilk dokuma ve dokumacılığın, nerede, ne zaman ve nasıl başladığı konusunda kesin hükümlere varılamamıştır. Bu konuda buluntular az, deliller ise yetersiz kalmıştır.⁷²

3.3. Düz Dokuma Yaygı Çeşitleri ve Dokuma Tekniği

3.3.1. Kilim Dokuma ve Teknikleri

Atkı yüzülü dokumaların farklı türlerde dokunmuş olanları, dünyada çoğunlukla 'kilim' olarak tanınır. Her ne kadar kilim kelimesi Farsçanın daha erken tarihli kaynaklarında "Gilim- gelim" olarak görülsede yapılan başka bir araştırmaya göre, 'kilim' Türkçeden gelen bir kelimedir. Kilim kelimesi Türkçe 'de 13.yüzyıldan bu yana kullanılmaktadır. Bu kelime çeşitli yabancı dillere de girmiştir. Ukraynaca 'da 'kylym', Bulgarca ve Sırpça' da 'kilim', Romence'de ise 'chilim' şeklinde kullanılmaktadır.⁷³

Çözümlerin atkılar tarafından tamamen gizlendiği atkı yüzülü dokumalardan olan kilim, havsız düz dokuma yaygılar arasında en tanınmış olanıdır. Kilim, bütün havsız düz dokuma yaygıları (cicim, zili, sumak) içine alır şekilde kullanılıyor olsa da her biri apayrı tekniklerle dokunmuş yaygılardır.⁷⁴

Kilim tersi yüzü bir, düz dokuma çeşididir. Bu dokuma tekniğinde, motiflerin bulunduğu belirli alanlarda, farklı renkteki atkı ipliği çözümlerin bir altından ve bir üstünden geçerek diğer motifin sınırına kadar gider ve buradan geri döner. Aynı renkteki atkı iplikleri çözümlerinin arasından kendi desen alanında gidip gelerek

⁷⁰ Şerare Yetkin, **Türk Kilim Sanatında Yeni Bir Grup Saray Kilimleri**, Belleten, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1971, C.35., S.138., s.217-227.

⁷¹ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.36.

⁷² Şahin Yüksel Yağan, **a.g.e.**, s.9.

⁷³ Belkıs Balpınar Acar, **Kilim Cicim Zili Sumak- Türk Düz Dokuma Yaygıları**, Eren Yayınları, İstanbul, 1982, s.46.

⁷⁴ Belkıs Balpınar Acar, **a.g.e.**, s.45.

motif oluşturur. Atkı iplikleri çözügünün arasından bol bir şekilde geçirildikten sonra kirkitle aşağıya doğru vurularak sıkıştırılır. Bu sebeple atkı iplikleri çözügü ipliklerini kapatır.⁷⁵

Kilim genellikle kalın kıl veya yün ipliğinden dokunur ve renkli motiflerle bezenir. Çoğunlukla yer yaygısı olarak kullanılır. Ancak bu teknikle dokunmuş olan çuval, heybe, torba gibi eşyalar da vardır.⁷⁶

Kilim dokunurken renkli desen iplikleri, farklı renkteki desenin sınırına kadar gider ve geri döner. Bu iki ayrı renkteki atkı ipliklerinin karşılaştığı dikey çizgilerden bir ilk meydana gelir. Bu şekilde dokunan kilimlere “ilikli kilim” denilir. Bu iliklerin farklı tekniklerde açık bırakılmaları, farklı tekniklerle kapatılması ve ilik meydana getirilmeden dokunulması ile çeşitli kilim teknikleri ortaya çıkmaktadır. Bu kilim tekniklerini şöyle sıralayabiliriz:

“İlikli kilim”, “İliksiz kilim”, “Eğri atkılı kilim”, “Normal atkı ipliklerinin arasına ek atkı ipliklerinin atılması ile oluşan kilim”, “Çift kenetleme ile yapılan kilim”, “Atkı ipliklerinin aynı ipliği üzerinden geri dönmesi ile yapılan kilimler”, “Sarma konturlü kilim”, “Eğri atkılı konturlü kilim” dir.⁷⁷

3.3.1.1. İlikli Kilim

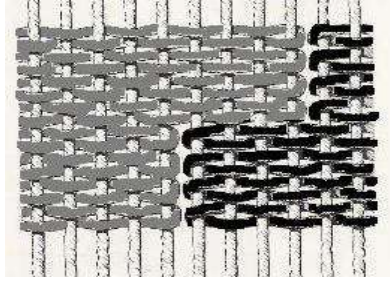
Ülkemizde hemen hemen her bölgede yaygın bir şekilde ilikli kilim tekniğinde dokunmuş dokumalar bulunmaktadır. Teknik olarak desen oluşturmak için çözügü ipliklerinin bir üst ve bir altından geçen farklı renkteki atkı iplikleri, kendi motiflerinin sınırından geri dönmektedir. Bu iki farklı motif arasından geri dönlüğünde aralarda dikey çizgi meydana gelir, bu çizgiye ilik denilmektedir. İliklerin 1 cm. 'den uzun olması kilimin kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden motifler genellikle çapraz, köşeli enine ve kesik çizgiden oluşur.⁷⁸

⁷⁵ Taciser Onuk vd., **İçel El Sanatları**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s.10.

⁷⁶ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.35.

⁷⁷ Taciser Onuk, **a.g.e.**, 2003, s.18.

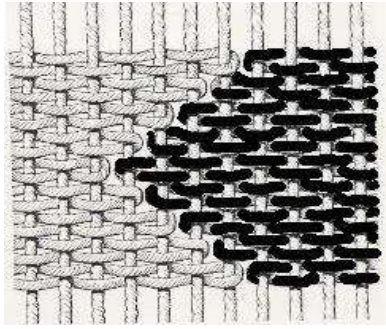
⁷⁸ Taciser Onuk, **a.g.e.**, 2003, s.49.

Çizim 3.1. İlikli Kilim (MEGEP).

3.3.1.2. İliksiz Kilim ‘Dikey Çizgi Olmayan Kilimler’

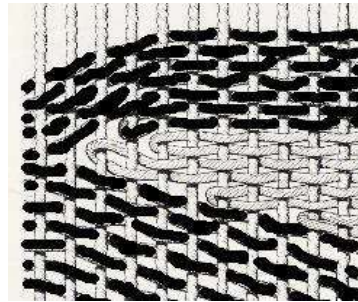
Dokumada, iliklerin ortaya çıkmasını engellemek için, dikey olan çizgilerden kaçınılarak, genellikle çapraz ve enine çizgilerden oluşan desenler dokunur.⁷⁹

Çizim 3.2. İliksiz Kilim (MEGEP)

3.3.1.3. Eğri Atkılı Kilimler

Daha çok yuvarlak hatlı motiflerin oluşturulmasında kullanılır. Atkılı ipi çözügünün üzerinden düz bir şekilde atılıp bazı yerler gergin bazı yerler bol şekilde bırakılır ve böylece yuvarlak hatlı motifler ortaya çıkar.⁸⁰

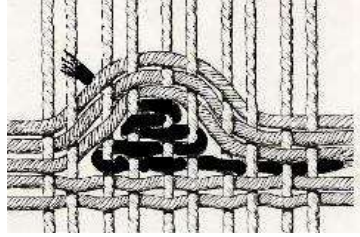
Çizim 3.3. Eğri Atkılı (MEGEP).

⁷⁹ Belkıs Balpınar Acar, a.g.e., s.48.

⁸⁰ Burçin Ergen, *Yozgat Yöresi Kilim, Cicim ve Zili Örneklerinin Renk Motif ve Kompozisyon Özellikleri*, (Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, YL Tezi, 2010), S.24.

3.3.1.4. Normal Atkı İpliklerinin Arasına Ek Atkı İpliklerinin Atılması

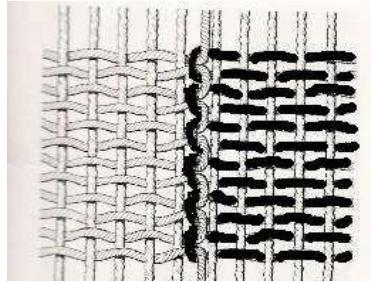
Bu dokumalarda düz bir şekilde atılmış olan atkı ipliklerinin arasına belli yerlerde bir grup atkı atılarak sıkıştırılır. Üzerine tekrar atkı ipliği geçirilerek dokumaya devam edilir. Bu dokumada yüzey üzerinde bombeler meydana gelir.⁸¹

Çizim 3.4. Ek Atkılı (MEGEP).

3.3.1.5. Çift Kenetleme ile Yapılan Kilim

Farklı renkteki atkı dönüş yaptığı sırada başka renkteki atkı ile karşılaştığında karşılıklı kenetlenir. Bir üst sırada aynı kenetleme yapılıncı çift kenetleme yapılmış olur. Böylece iliksiz bir dokuma meydana gelir ve daha dayanıklı bir ürün ortaya çıkar.⁸²

Çizim 3.5. Çift Kenetleme (MEGEP).

3.3.1.6. Atkı İpliklerinin Aynı İpliği Üzerinden Geri Dönmesi ile Yapılan Kilimler

Bu teknikte dokuma yapılırken farklı desenlerin birleştikleri aynı çözgüden geri döndürülmesi sonucu ilikler yok edilir.⁸³

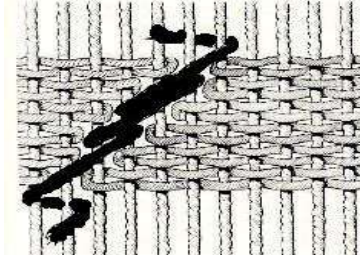
⁸¹ Taciser Onuk, H. Feriha Akpınarlı, a.g.e., 2003, s.19.

⁸² Belkıs Balpınar Acar, a.g.e., s.51.

⁸³ Hatice Örcün Barışta, **Türk El Sanatları**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2015, C.2., s.37.

3.3.1.7. Sarma Konturlü Kilim

Aralarda oluşan iliklere çaprazlama bir şekilde atılan ve teker teker dolanan atkılarla bir kontur meydana getirilir.⁸⁴

Çizim 3.6. Sarma Kontur (MEGEP).

3.3.1.8. Eğri Atkılı Konturlü Kilim

Bu teknikte desenler arasında geniş boşluklar bırakılır, bu boşlukların arasına desenin kenarlarına paralel bir şekilde çözümlerin arasından geçirilerek aynı renkte bir kontur ipliği ile doldurulur. Yatay bir şekilde atılan atkılarının arasından dikey çapraz eğri şeritler halinde kilim dokuması ile boşluklar doldurulmuş olur.⁸⁵

3.3.2. Cicim ve Tekniği

Kilimler ve bezayağı dokumalarda atkı-çözgü ipliklerinin dışında ayrıca farklı renkteki desen ipliklerinin ince çapraz dikey çizgiler veya seyrek halinde dokumanın yüzeyini, sonradan işlenmiş duygusu verecek şekilde doldurulmasıdır.⁸⁶

Dokumada kullanılan malzemeye göre ince veya kalın olup çok sağlam dokumalardır. Cicimin ön tarafı kabartma görünüşlüdür. Arka tarafı, desenleri oluşturan renkli ipler koparılmadan dokumaya devam edildiği için karışık bir görünümündedir. İki kişi tarafından dokunur. Dokumanın ön tarafında bulunan dokumacı, arkasında bulunan dokumacıdan örneklere atkıyı alarak çözgüye sarma suretiyle arkaya verir.⁸⁷ Halk arasında bu işleme “çalma” veya “çelme” denir. Önde duran dokuyucu motiflerin düzgün durmasını sağlayarak, her desen sırasından sonra üzerine atkı atarak bunları kirkitle sıkıştırır.⁸⁸ Motifler yüzeyde kabarık bir şekilde

⁸⁴ Hatice Örcün Barışta, **a.g.e.**, s.37.

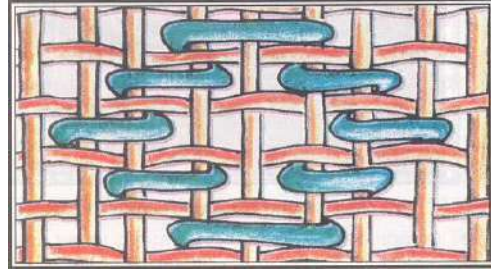
⁸⁵ Hatice Örcün Barışta, **a.g.e.**, s.37.

⁸⁶ Nazan Ölçer, **a.g.e.**, s.18.

⁸⁷ Yusuf Durul, **a.g.e.**, s.29.

⁸⁸ Ayşe Aslıhan Ergüder, **a.g.e.**, s.49.

durur. Kompozisyonların şekil ve renklerine göre çok kez bir sırada farklı renklerde iplik yumakları kullanılmasına gerek duyulur. Gelin çuvalı ve hurcu, heybe, yastık, çadır eşyaları ve ekin çuvaları dokunur.⁸⁹

Çizim 3.7. Cicim Dokuma Deseni (MEGEP).

3.3.3. Zili (Sili)

Zili dokumaların en önemli özelliklerden biri çözümler bozularak üç veya beş üstten, bir alttan geçen farklı renkteki desen iplikleri baştan sona doğru giderler ve tüm zemin 2-1, 3-1, 5-1 atlamalarla doldurulmuş olur. Bir sıra tamamen böyle bittikten sonra araya iki sıra atkılı sıkıştırılır, ikinci sıra tekrar boydan boya doldurulur. Bu dokuma türlerinde daha çok enine ve boyuna çizgiler kolaylıkla dokunabilir. Atlamalar kaydırılırsa çapraz çizgilerde dokunabilir.⁹⁰

Cicime göre daha kalın ve kaba bir dokuma olup çoğunlukla çözümler malzemesi kıldan oluşmaktadır. Motifler çözümler (argıç) atlanarak dokunduğundan dolayı zili (sili) dokumasındaki motif geniş yüzeyli olmaktadır.⁹¹

Bu dokumalar Akdeniz’de (Toroslar, Adana, Gaziantep) bulunur. Zililerde desenler değişik renk ve malzemeyle dokunmuş olan yastık, çuval ve ufak yaygılardan oluşur. Genellikle çeyiz eşyası olarak dokunan bu örnekler, seccade (namazlık), yer yaygısı ve heybe gibi kadar geniş kullanım alanlarına sahiptir.⁹² Zili dokumalar beş kısma ayrılmıştır.

⁸⁹ Yusuf Durul, a.g.e., s.29.

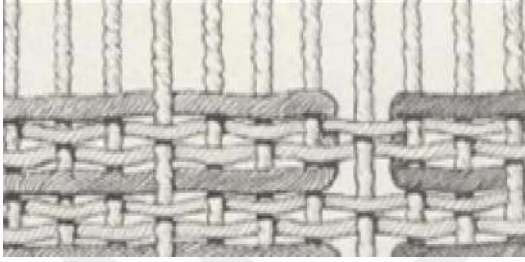
⁹⁰ Belkıs Balpınar Acar, a.g.e., s.61.

⁹¹ Yusuf Durul, a.g.e., s.29.

⁹² Mustafa Yıldırım, Zühal Baylan, **Kelkit Yöresi Zililerinden Çuval, Heybe, Palaz ve Çanta Örnekleri**, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.28, Konya 2010, s.418.

3.3.3.1. Düz Zili

Desenlerin içi 2-1, 3-1, 5-1 atlamalarla doldurulurken, başta kalan te çözümler ve atlamalar ile dokumanın yüzünde dikey çizgili bir görünüm meydana gelir. Akdeniz Bölgesinde Antalya çevresinde fitilli diye de isimlendirilebilmektedir. Bu dokuma diğer tekniklerle karışık olarak da dokunabilir.⁹³

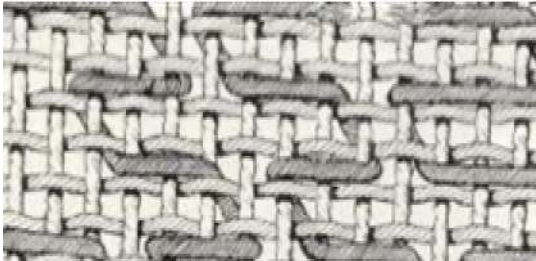
Çizim 3.8. Düz Zili (MEGEP).

Foto 3.1. Düz Zili (MEGEP).

3.3.3.2. Çapraz Zili

Öne geçirilen desen ipliklerini üst sırada birer çözgü yan tarafa kayarak atlatırlar, böylece boşta kalan çözümler ve üst tarafa çıkan desen iplikleri çapraz çizgileri oluştururlar.⁹⁴

Çizim 3.9. Çapraz Zili (MEGEP).

Foto 3.2. Çapraz Zili (MEGEP).

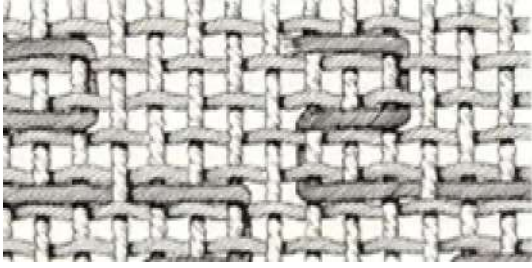
3.3.3.4. Seyrek Zili

Düz bez dokuması geniş zemin üzerine, birbiri ile bağlantısız serpilmiş 3-1, 5-1, atlanarak düz zili dokuması tekniğinde ufak motiflerden oluşur.⁹⁵

⁹³ Belkıs Balpınar Acar, a.g.e., s.63.

⁹⁴ Belkıs Balpınar Acar, a.g.e., s.64.

⁹⁵ Belkıs Balpınar Acar, a.g.e., s.65.

Çizim 3.10. Seyrek Zili (MEGEP).

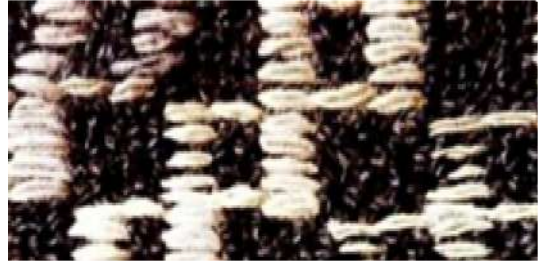
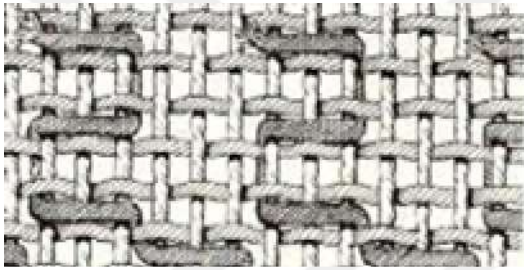

Foto 3.3. Seyrek Zili (MEGEP).

3.3.3.5. Damalı Zili

2-1, 3-1 atlamalarla motif içleri doldurulur. Genellikle diğer tekniklerle bir arada kullanılır.⁹⁶

Çizim 3.11. Damalı Zili (MEGEP).

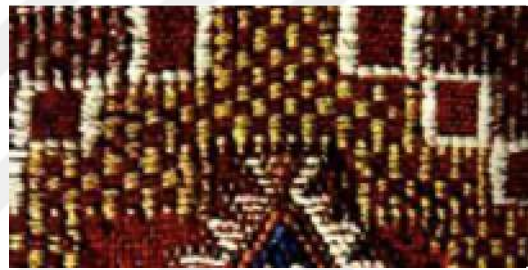
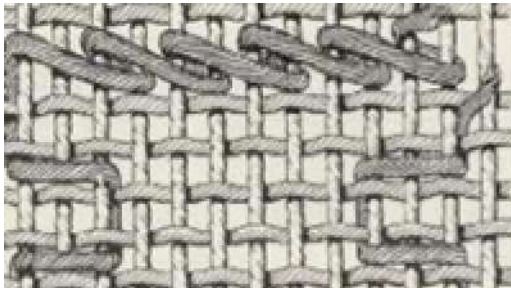

Foto 3.4. Damalı Zili (MEGEP).

3.3.3.6. Konturlu Zili

İki ve üçlü atlamalarla kontur halinde desenlerin oluşturulduğu zili türü, konturlar halindeki desenlerin ortaya çıkması için her sırada normal atkılar atıldıktan sonra arkadan öne geçirilen renkli desen ipliği 2-3 çözüğü öne geçtikten sonra, bir üst sıradan geriye doğru dönerek öne geçirilip, geriye doğru 2-3 çözüğü atlatılır. Üst sıradaki desen ipi tutulur, dönüşte tekrar dikey olarak üst sıradan geriye döndürülür.⁹⁷

Çizim 3.12. Konturlu Zili (MEGEP).

Foto 3.5. Konturlu Zili (MEGEP).

⁹⁶ Mustafa Yıldırım, Zühal Baylan, **a.g.m.**, s.419.

⁹⁷ Mustafa Yıldırım, Zühal Baylan, **a.g.m.**, s.419.

3.3.4. Sumak Dokuma ve Tekniği

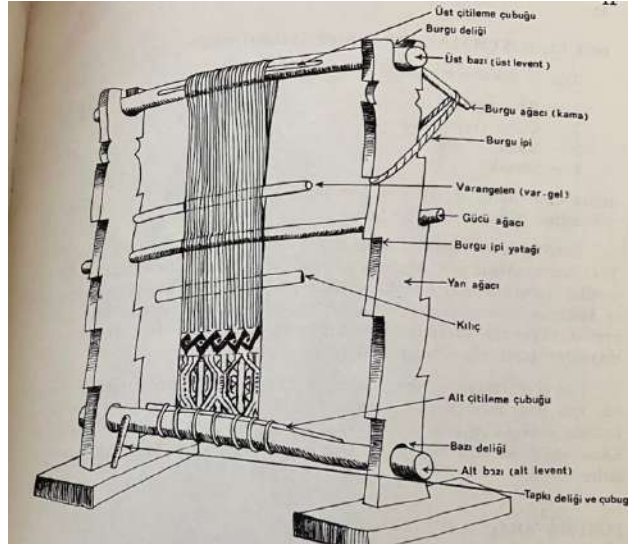
Diğer dokuma tekniklerindeki gibi deseni meydana getiren üçüncü bir ipliğin kullanılmasıyla çözüğü ipleri üzerine, renkli desen iplerinin farklı şekillerde sarılmasıyla elde edilen bir yayğı türüdür. İplikler sarılarak verildiği ve tekrar döndürölüp, aynı desen üzerinde ikinci bir renkli ip geçirildiği için kat kat işlenmiş gibi görüntü oluşturur. Bu teknikte de cicim ve zili de olduğu gibi dokumanın ters tarafında renkli sarkmış ipler görülür.⁹⁸

Uygulaması zor bir dokuma çeşididir. Görünüşü ile zili dokumaları andırıyor olsa da farklı bir dokumaya sahiptir. Karabağ, Kılaz, Yağcıbedir, Beritanlı, Karahacılı, Koyunlu Yörük dokumalarında görölmektedir.⁹⁹

Sumak dokumanın teknik açıdan düz sumak, atkısız düz sumak, balıksırtı sumak, balıksırtı atkısız sumak, ters sumak, çapraz alternatif sumak olmak üzere altı çeşidi bulunmaktadır.¹⁰⁰

3.4. Dokumada Kullanılan Tezgâh Yapısı

3.4.1. Kirkitli Dokuma Tezgâhi

Çizim 3.13. Dokuma Tezgâhi¹⁰¹

⁹⁸ Selda Kavas, *Geçmişten Günümüze Mut, Sivrihisar, Emirdağ Kilimlerinde Yaşam Sembolleri*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), s.98.

⁹⁹ Yusuf Durul, *a.g.e.*, s.35.

¹⁰⁰ Bekir Deniz, *a.g.e.*, 1998, s.19.

Dokumaların üzerinde dokuduğu araçlara tezgâh denir. Düz el dokumaları, hatta halılar da aynı tezgâhta dokunabilir.¹⁰² Anadolu'da dokuma yapılan tezgahlara farklı farklı isimler verilmektedir.

Kirkitli dokuma tezgâhları:

- 1- Yatay tezgâh (yer tezgâhı, konar- göçer tezgâh)
- 2- Dikey tezgâh (ıstar, ip ağacı, mazman)
- 3- Gelişmiş dikey tezgâhlar (kilim tezgâhı ve halı tezgâhı) olarak üçe ayrılabilir.¹⁰³

En basitinden en gelişmişine kadar dokuma tezgahını gücü ağacı ve çözümlerin arasına konan varangelen (var-gel) isimli tahta oluşturur.¹⁰⁴

Düz dokuma yaygılar çulfalık, üç ayak ve ıstar denilen, pedallı (ayaklık) tezgahlarda dokunur. Halının dokunduğu ıstar da düz dokuma yaygılar da dokunur. Istar tezgahının büyük veya küçük olması önem arz etmemektedir. Mühim olan, istenilen dokumanın ıstara göre ayarlanmasıdır.¹⁰⁵

Bu tezgâhlar, altta ve üstte, çözümlerinin bağlanıp sarıldığı leventler ve bunlara sökülüp takılabilen iki yan ağaçtan meydana gelir. Yan ağaçların biraz yukarı kısmına tutturulmuş yuvalı iki tahtaya tarak gücü yerleştirilir. Bu tarakta, boydan boya sırasıyla delik ve yarıklar açılmıştır. Bu delik ve yarıklardan çözümler geçirilir. Atkı ipliğini geçirmek için ise içi biraz oyulmuş yassı bir tahtadan ibaret olan mekikler kullanılır.¹⁰⁶

Dokuma ipliğinin tezgâh üzerine aktarılmasına tezgâh hazırlama ismi verilmektedir. Tezgâh hazırlama genellikle yerde çapraz veya paralel şekilde hazırlanır. Yörelerde buna farklı isimler verilebilmektedir. Örneğin, ıstar çözme-çözme veya ip ıyma gibi.

¹⁰¹ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.41.

¹⁰² Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.42.

¹⁰³ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.42.

¹⁰⁴ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.42.

¹⁰⁵ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.68.

¹⁰⁶ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.44.

Levent dokuma tezgahlarında çözümlerin alt ve üstten sarıldığı kalın sırığa verilen isimdir.¹⁰⁷ Tezgahlarda leventler genellikle yuvarlak veya sekiz köşeli yapılmaktadır. Üst levente dokumanın çözgüsü, alt levente ise dokunan kısım sarılır.¹⁰⁸

Yan ağaçlar tezgâhta iki adet bulunmaktadır. Dokuma tezgahının ayakta durmasını, gücü ağacının taşınmasını, tezgâhın altında ve üstünde bulunan leventlerin paralellliğini ve çözgünün tezgâha bağlanıp gerdirilmesini yan ağaçlar sağlar.¹⁰⁹

Gücü (Kücü) ağacı çözümlerin arasını açmak için kullanılır. Ayrıca çözümlerin birbirine karışmaması için, çözümlerden her biri ayrı bir iple, gücü ağacına bağlanır ya da gücünün üzerinde çakılı bulunan çivilerin arasına yerleştirilir.¹¹⁰

İpler tezgâha çapraz bir şekilde atıldıysa, iplerin arasına geçirilir. İpler paralel şekilde aktarıldıysa, iplerin bir üstünden bir altından geçirilir.¹¹¹ Böylece çözgünün çapraz durmasını sağlar. Varangelen ile atkılı atılırken, çözgüdeki çaprazlığın oluşmasıyla arkadaki çözgü telinin öne, öndeki çözgü telinin arkaya geçmesine yardımcı olur.¹¹²

Foto 3.6. Gücü Ağacı

Varangelen dokumanın atkılı atılırken çözgüdeki çaprazlığı aşağı yukarı indirmek suretiyle açar. Bir tezgâhta iki adet varangelenin olması dokuyucuya kolaylık sağlar.¹¹³

¹⁰⁷ Çetin Aytaç, **a.g.e.**, s.252.

¹⁰⁸ Ali Özel, **Halicinin El Kitabı**, Adak Matbaacılık, Ankara, 1986, s.11.

¹⁰⁹ Ali Özel, **a.g.e.**, s.11.

¹¹⁰ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.68.

¹¹¹ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.69.

¹¹² Ali Özel, **a.g.e.**, s.11.

¹¹³ Ali Özel, **a.g.e.**, s.13.

Kirkit dokuma sırasında ilme ve atkıları sıkıştırmak için kullanılır. Halk arasında ıstar tarağı, ıstarın eli ve tarak gibi isimlerle de anılmaktadır. Malzemesi ağaç, demir veya kurşun olabilmektedir.¹¹⁴Sert ağaçtan yapılan kirkitleri Türkmen boyları kullanmaktadır.¹¹⁵Dokumanın daha kaliteli olabilmesi için sık bir şekilde dokunması gerekmektedir. Bundan dolayı kirkitin ağır olması tercih sebebidir.¹¹⁶

Kirmen Mısır resimlerinde de bulunmaktadır. Alacahöyük'teki bir mezardan elde edilmiş baş tarafı altın olan gümüş kirman bulunmuştur.¹¹⁷ Çapraz biçimde, iç içe geçmiş iki ahşap tahtanın, yaklaşık 35-40 cm. uzunluğundaki çubuğun ucuna takılmasıyla elde edilir.¹¹⁸Yünler temizlenip, taraktan geçirildikten sonra ağaçtan yapılan kirmen ile iplik haline getirilir. Kirmen ayakta iken kullanılmaktadır.¹¹⁹

Foto 3.7.a. Kirmen

Foto 3.7.b. Kirmen

3.4.2. Çulfalık Dokuma Tezgâhı

Çulfalık, savan, çuval, heybe-torba, örtü, perde gibi günlük kullanıma uygun dokumalar veya giyimlik pamuklu ve yünlü kumaşlar için kullanılan iki pedallı, genellikle dokunacak ürüne göre gücü sayısı değişen, en basit düzeneğe sahip olan dokuma tezgahıdır.¹²⁰

¹¹⁴ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.70.

¹¹⁵ Ali Özel, **a.g.e.**, s. 22.

¹¹⁶ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.70.

¹¹⁷ Macide Gönül, **a.g.m.**, s.87.

¹¹⁸ H.Melek Hidayetoğlu, **Konya Yöresi Düz Dokuma Yayıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)**, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2007), s.74.

¹¹⁹ Meral Akan, **Anadolu Yörük Yaşamında Dokuma Geleneği**, Kalemisi Dergisi, C 4., S.7., Konya, 2016, s.45.

¹²⁰ Aysen Soysaldı, **Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri (Kilim, Cicim, Zili-Sili, Sumak Vb.)**, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009, s. 17.

Anadolu'da yöreden yöreye ismi değişmekle beraber çulfalık, culhalık, mekikli, pedallı, ayakcaklı, düzen gibi isimler verilmektedir.¹²¹ Tarsus ve yöresinde ise çulfalık ismi kullanılmaktadır.

Pedallı tezgâh bir diğer ismiyle mekikli dokuma tezgahının köklerini M.Ö. II. ve III. yy.'da ki gelişmenin ileri aşamasına yani Çin ipek dokumacılığına kadar uzanmaktadır. Tam gelişmiş biçimi ise bu tezgahların XIII. yy.'a kadar dayandırılmaktadır.¹²²

Tek mekiği bulunan tezgahlarda atkı ipliği, her ağzlık açıldığında mekik aracılığıyla, tefenin sağında ve solunda bulunan mekik yuvaları arasında, mekik yolunda gidip gelmektedir. Genellikle bu işlem atkı masurasındaki ip bitinceye kadar devam eder.¹²³

Dokunacak olan dokumanın cinsine göre tezgâhta bulunan gücü sayısı değişmektedir. Desenli kumaşlar ve dimi gibi kumaş türleri dokunmasında dört veya daha fazla gücülü çulfalık tezgâh kullanılmaktadır. Gücülerin tarak dişleri kamıştan yapılmış olup, gücü çok bükümlü sağlam pamuk ipliği ile hazırlanmaktadır. Ancak günümüzde genellikle tarak ve tel bölümü metalden yapılmıştır. Çift katlı bükümlü olan gücü tellerinin ortasında boncuk, nire veya yurdu denilen boşluklar vardır. Bu boşluklardan dokunacak kumaş türüne göre çözümlü iplikleri geçirilir. İstenilen kumaşın kalınlığına göre diş sıklığı ona uygun olan tarak seçilir. Tarak çözgünün eşit aralıkla düzgün sıralanmasını sağlar ve tefe denilen bir çerçeve içerisine yerleştirilerek kullanılır.¹²⁴

Çulfalık pedallı bir tezgahtır. İki veya dört pedalı bulunmaktadır. Anadolu'nun hemen her yerinde vardır.¹²⁵ Bugün daha çok göçebeliğin yaygın olduğu Batı Anadolu Bölgesi'nde Kozak, Bergama, Kaz dağları ve Güney Anadolu'da, Toroslar bölgesinde, Silifke, Anamur, Mut, Orta Anadolu'da Çorum ve Yozgat çevresinde dokumacılıkta hala kullanılmaktadır. Pamuk ipten yapılmış, çulfalıkta dokunmuş iç çamaşırlarını Yörükler tercih edip giymektedirler. Çorum ve

¹²¹ Aysen Soysaldı, **a.g.e.**, 2009, s. 17.

¹²² N. Rengin Oyman Bükmen, **El Dokumacılığının ve El Dokuma Tezgahının Tarihçesi, El dokuma Tezgâhı Çeşitleri**, Sanat Dergisi, 2005, C.0, S.8, s.63-84.

¹²³ N. Rengin Oyman Bükmen, **a.g.e.**, s.63-84.

¹²⁴ Aysen Soysaldı, **a.g.e.**, 2009, s.17-18.

¹²⁵ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.70.

Yozgat civarında, zili ve cicim dokumalar çulfalıkta dokunmaktadır. Günümüzde ise cicim ve zili dokumaların unutulduğu yerlerde, çaput dokumaların yapımında kullanılmaktadır.¹²⁶

---

¹²⁶ Bekir Deniz, **a.g.e.**, 2000, s.70.

4. KATALOG

4.1. Istar Dokuma Tezgahında Dokunan Düz Dokuma Yaygılar

Örnek No: 1

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Yanıkkışla

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 60 yıllık

Dokuma Tekniği: Kilim

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,15 cm.

Boy: 2,77 cm.

Saçak Uzunluğu: 3 cm.

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Turuncu, pembe, siyah.

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Siyah, turuncu.

Motifler: Parmak, göz, kurt ağzı.

Kompozisyon: Yaygı iki kanattan (şak) oluşmaktadır. Bir kanat 57 cm.'dir. Yatay kompozisyonda yerleştirilmiş enine kuşaklardan oluşmuştur. Kuşaklarda düzensiz renk tekrarları mevcuttur. Kurt ağzı, parmak ve göz motifleri kullanılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Şeyma Taşyürek

Doğum Yeri ve Yılı: Yanıkkışla Köyü- 1982

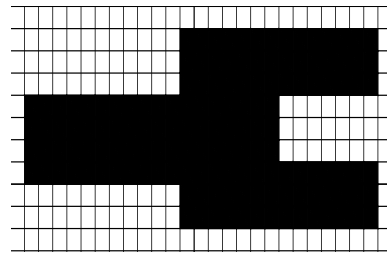
Adres: Yanıkkışla Köyü- Tarsus

Foto 4.1. 1. Örnek No.1. Genel Görüntü

Foto 4.1. 2 Örnek No.1.Detay Görüntü

Çizim 4.1.1. Örnek No.1.

Örnek No: 2

İnceleme Tarihi: Şubat 2021

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Müzesi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: İlikli Kilim

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 80 cm.

Boy: 1,15 cm.

Saçak Uzunluğu: 8 cm.

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: -

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Turuncu, sarı, siyah, kırmızı, mavi yeşil, bordo.

Motifler: Tarak.

Kompozisyon: İlikli kilim tekniğinde dokunmuş olan yaygı enine kuşaklardan oluşmaktadır. Kuşaklar arasında iç içe geçmiş turuncu, sarı, siyah, kırmızı, mavi yeşil, bordo renklerinde “tarak” motifi yerleştirilmiştir. Dokumanın kısa kenarında 8 cm. uzunluğunda pamuk iplikten yapılmış saçak bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: -

Doğum Yeri ve Yılı: -

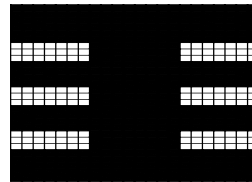
Adres: Kubad Paşa Medresesi- Tarsus

Foto 4.1. 3Foto.4.1.3. Örnek No.2. Genel Görüntü

Foto 4.1. 4 Örnek No. 2. Detay Görüntü

Çizim 4.1.2. Örnek No.2.

Örnek No: 3

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 60 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Heybe

Ölçüleri

En: 45 cm.

Boy: 1,23 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Pembe, bej, bordo, mavi, turuncu, mor, siyah.

Motifler: Baklava, gümüş ufağı, s, eye.

Kompozisyon: Ana motif verev ve dikey tekrar etmiştir. Heybe “s” motif ile bordür yapılarak torba bölümleri çevrelenmiştir. Heybenin zemini baklavalara ayrılmış, baklavalanın içleri ise yörede “gümüş ufağı” ismiyle adlandırılan motif ile dokunmuştur. Ara kısım “eye” motifi ile bezenmiştir. Heybenin arka yüzeyi düz pamuk (tırılık) dokumadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Zeynep Yörük

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı- 1972

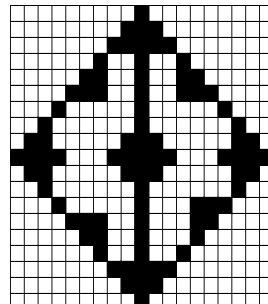
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 5 Örnek No.3. Genel Görüntü

Foto 4.1. 6 Örnek No.3. Detay Görüntü

Çizim 4.1.3. Örnek No.3

Örnek No: 4

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: Bilinmemektedir.

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Heybe

Ölçüleri

En: 50 cm.

Boy: 1,15 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Bordo, yeşil.

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Bordo, hardal, gök mavi, kına yeşili, siyah, krem.

Motifler: Ciynak, eli belinde, göz.

Kompozisyon: Heybenin ön yüzünde bulunan ana motif aralıksız verev şekilde tekrar etmiştir. Göz motifi ile bordo, kına yeşili, krem, hardal renklerle verev olarak iç içe baklavalı oluşturulmuştur. Heybenin sağ ve sol kenarları ciynak motifi, üst ve alt kenarları eli belinde motifi ile dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü- 1976

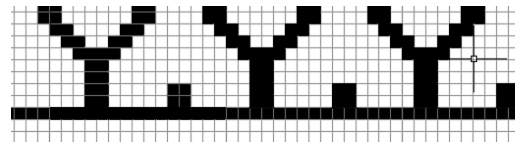
Adres: Otağı Kahvaltı Evi- Tarsus

Foto 4.7. Örnek No 4. Genel Görüntü

Foto 4.8. Örnek No 4. Detay Görüntü

Çizim 4.4. Örnek No 4.

Örnek No: 5

İnceleme Tarihi: Mayıs 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Gülek Yaylası

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1974

Dokuma Tekniği: Bezayağı, cicim.

Cinsi: Çuval

Ölçüleri

En: 86 cm.

Boy: 66 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Pembe, mavi, kırmızı, turuncu, siyah, mor, bej, yeşil, bordo

Motifler: Su yolu, boncuk, pıtrak, merdiven, baklava, sandık.

Kompozisyon: Çuvala “su yolu” motifi ile başlanmış ve tekrar su yolu ile bitirilmiştir. Ana zemin aralıksız, yatay kompozisyonda yan yana bulunan motiflerden oluşmaktadır. Sırasıyla merdiven, pıtrak, baklava, pıtrak ve sandık motifleri yer almakta olup, çuvalın ön yüzünü oluşturmaktadır. Çuvalın dikey iki kenarında baklava motifi yer almaktadır. Çuvalın arka yüzü ise tırlık (pamuk) dokumadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Teslime Şahbaz

Doğum Yeri ve Yılı: Çamlıyayla- 1975

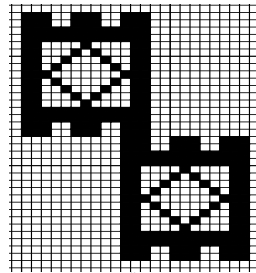
Adres: Çamlıyayla -Tarsus

Foto 4.1. 9 Örnek No.5. Genel Görüntü

Foto 4.1. 10 Örnek No.5. Detay Görüntü

Çizim 4.1.5. Örnek No. 5.

Örnek No: 6

İnceleme Tarihi: Ekim 2020

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus- Makam- ı Danyal Camii.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: Bilinmemektedir.

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 1,22 cm.

Boy: 1,45 cm.

Saçak Uzunluğu: 16 cm.

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Pembe, mavi, sarı, beyaz, kırmızı, turuncu

Motifler: Baklava(eşkenar dörtgen), ciynak, zikzak.

Kompozisyon: Seccadenin başlangıcında “zikzak” yapılarak başlanmış, sağ ve sol dikey iki kenarda “ciynak” motifi arasında “yörük suyu” motifi dokunarak bordür yapılmıştır. Seccadenin ana zemin motifi iç içe geçmiş “baklava” motifinden oluşmaktadır. Bu motiflerin üst üste gelecek şekilde tekrar etmiştir. Baklava motifinin kenar çizgilerinde “tarak” veya “ciynak” dediğimiz motif kullanılmıştır. Ana motifin ara ve kenar bölümlerinde farklı renklerde küçük motifler dokunmuştur. Dokumanın saçak kısmı bağlama örgü yapılarak tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: -

Doğum Yeri ve Yılı: -

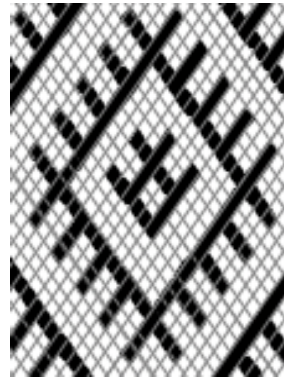
Adres: -

Foto 4.11. Örnek No 6. Genel Görüntü

Foto 4.12. Örnek No 6. Detay Görüntü

Çizim 4.6. Örnek No 6.

Örnek No: 7

İnceleme Tarihi: Ekim 2020

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Makam- 1 Danyal Camii.

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağ alt bölümünde deforme vardır.

Yapım Tarihi: Bilinmiyor

Dokuma Tekniği: Cicim

Cinsi: Seccade

Ölçüleri

En: 90 cm.

Boy: 1,70 cm.

Saçak Uzunluğu: 11 cm.

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Yün

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Krem, yeşil, turuncu, siyah, sarı, kırmızı.

Motifler: Baklava (eşkenar dörtgen), göz.

Kompozisyon: Seccade olarak dokunmuştur. Krem, yeşil, turuncu, siyah, sarı, kırmızı renklerinde ana zemin iç içe geçmiş baklavalardan oluşmaktadır. En içteki baklavanın göbeğinde “göz” motifi bulunmaktadır. Seccadenin başlangıcına “göz” motifi ile başlanmıştır. 11 cm. genişliğinde örgüsü yapılmış saçak bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: -

Doğum Yeri ve Yılı: -

Adres: -

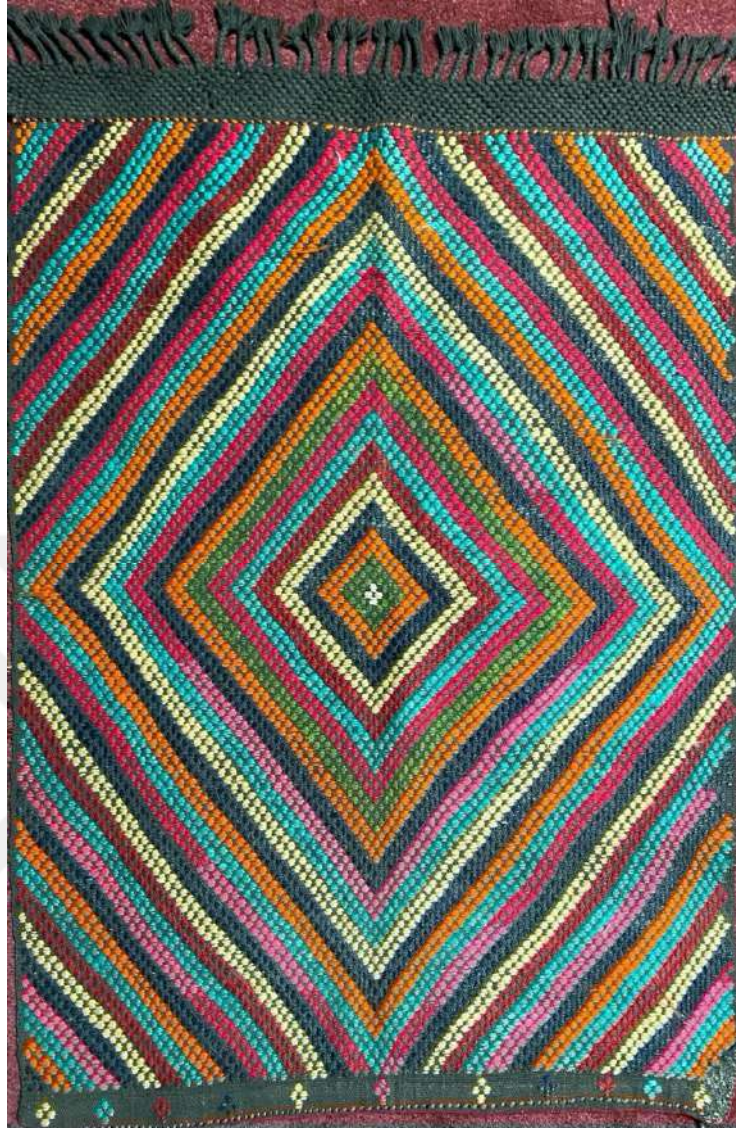
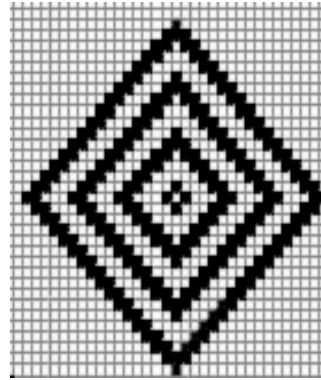

Foto 4.13. Örnek No 7. Genel Görüntü

Foto 4.14. Örnek No 7. Detay Görüntü

Çizim 4.7. Örnek No 7.

Örnek No: 8

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Merkez Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Seccade

Ölçüleri:

En: 80 cm.

Boy: 1,10 cm.

Saçak Uzunluğu: 9 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Su yeşili, lacivert, kırmızı, sarı, mor, kahverengi, beyaz.

Motifler: Tarak, merdiven, çarpı.

Kompozisyon: Seccade olarak dokunmuştur. Seccadenin ayak bölümünde üç sıra halinde yatay kompozisyonda motifler dokunmuştur. Dokumanın dört kenarı bordürle çevrelenmiştir. Dikey kenarlarda bulunan bordürün dış kısmına “tarak” motifi dokunmuştur. Dokumanın zemininde kenarları basamaklandırılmış eşkenar dörtgenler yer almaktadır. 9 cm. uzunlukta bağlama örgü yapılarak saçak bırakılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancılı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü - 1976

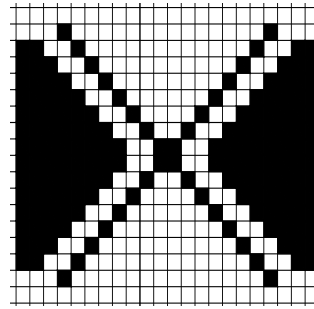
Adres: Otağı Kahvaltı Evi- Tarsus

Foto 4.1. 15. Örnek No.8. Genel Görüntü

Foto 4.1. 16 Örnek No.8. Detay Görüntü

Çizim 4.1.8. Örnek No.8

Örnek No: 9

İnceleme Tarihi: Ağustos 2019

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Merkez

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: Cicim

Cinsi: Yaygı

Ölçüleri

En:1,30 cm.

Boy: 2,50 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah, beyaz

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Siyah, sarı, kırmızı, turuncu, beyaz

Motifler: Koyun gözü.

Kompozisyon: Kıl çul diye adlandırılan bu dokumanın hammaddesi kıldır. Motifler ise yünden dokunmuştur. Yüzey diyagonal bir şekilde yerleştirilen farklı renklerden oluşan koyun gözü motifi diye adlandırılan motif ile bezenmiştir. Kısa kenarlarda herhangi bir kenar örgüsü bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Karadirlik Köyü- 1985

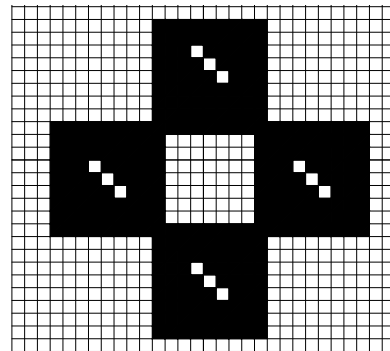
Adres: Yeni mahalle- Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 17 Örnek No.9. Genel Görüntü

Foto 4.1. 18 Örnek No.9. Detay Görüntü

Çizim 4.1.9. Örnek No.9

Örnek No: 10

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Çamlıyayla / Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1998

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çanta

Ölçüleri

En: 24 cm.

Boy: 25 cm.

Saçak Uzunluğu: 3 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Kahverengi

Çözüde: Kahverengi

Desen İpliği: Pembe, turuncu, mor, yeşil, krem.

Motifler: Pıtrak, göz, baklava.

Kompozisyon: Çantanın ön yüzeyi baklavalara bölünmüş, baklavaların içlerine farklı renklerde “pıtrak” motifi yerleştirilmiştir. Dokumanın dikey kenarlarına birbirine bitişik “baklava” motifi dokunmuştur. Çantanın üst bölümünde motifler biterken farklı renklerden tokası yapılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi:

Ad Soyad: Dursun Palancı

Doğum Yeri ve Yılı: Çamlıyayla-1961

Adres: Çamlıyayla- Tarsus

Foto 4.19. Örnek No 10. Genel Görüntü

Foto 4.20. Örnek No 10. Detay Görüntü

Çizim 4.10. Örnek No 10.

Örnek No: 11

İnceleme Tarihi: Haziran. 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: Bilinmemektedir.

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,65 cm.

Boy: 2, 75 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Beyaz, pembe, turuncu, açık yeşil, mor, hardal.

Motifler: Eye (zikzak), ciynak.

Kompozisyon: Yaygı olarak dokunan çulun dört kenarı yörede “ciynak” adı verilen motif ile çevrelenmiştir. Yaygının ana zemini “eye” motifi (merdiven olarak da isimlendirilebilmektedir) beyaz, pembe, turuncu, açık yeşil, mor, hardal renkleri ile dikey kompozisyonda aralıksız bir şekilde dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi:

Ad Soyad: Emine Doğancı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü- 1976

Adres: Otağı Kahvaltı Evi- Tarsus

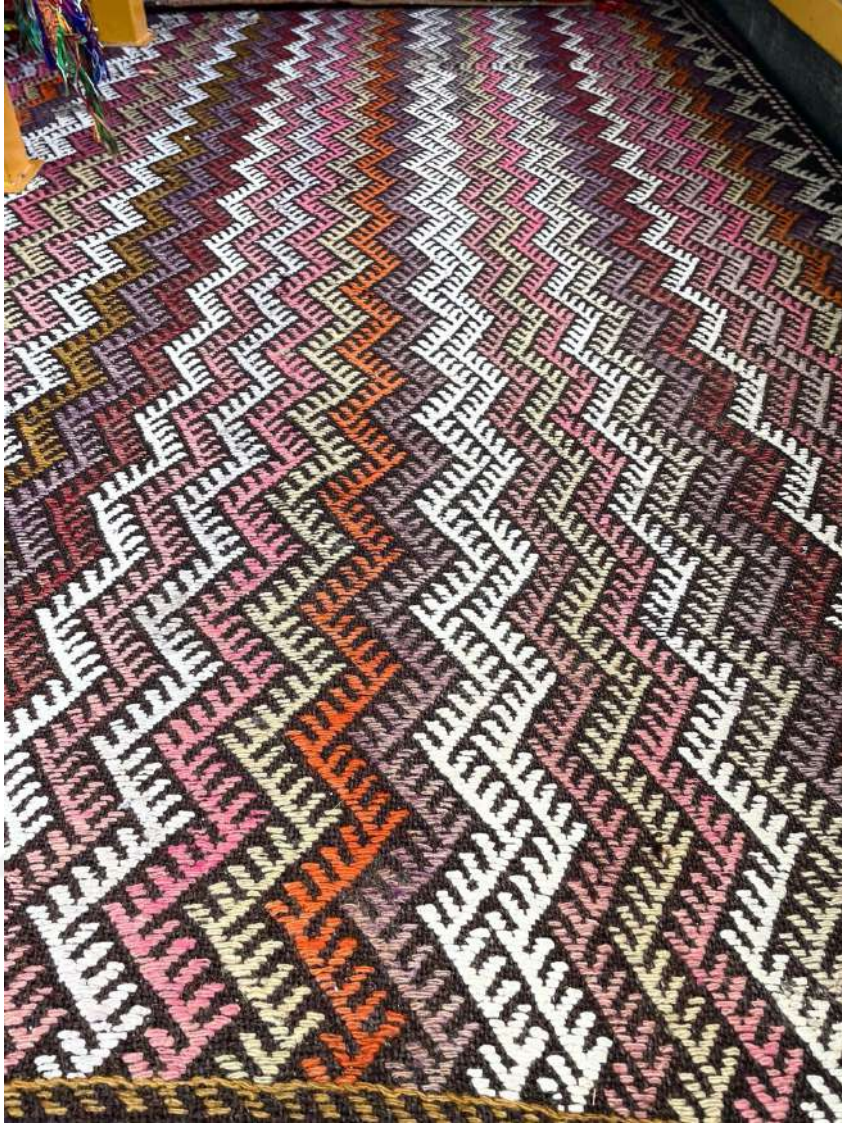
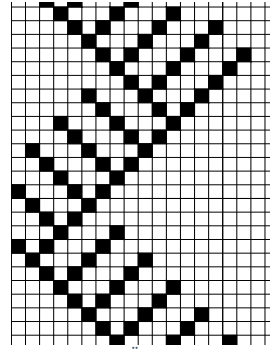

Foto 4.1. 21 Örnek No.11. Genel Görüntü

Foto 4.1. 22 Örnek No.11. Detay Görüntü

Çizim 4.1. Örnek No.11

Örnek No: 12

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 80 yıllık.

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 96 cm.

Boy: 1,40 cm.

Saçak Uzunluğu: 12 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Kahverengi

Çözgüde: Kahverengi

Desen İpliği: Pembe, sarı, yeşil, bordo, parlament mavisi, mor, turuncu, lila, turkuaz.

Motifler: Ayak, yörük suyu, haşhaş.

Kompozisyon: Seccadeye bezayağı dokumadan sonra “ayak” motifi ile başlanmış olup, devamında “yörük suyu” motifi ile bordür yapılarak dört kenarı çevrelenmiştir. Ana zemin altıgenler ile aralıksız bir şekilde kaplanmış içerisine “haşhaş” motifi dokunmuştur. Seccade bitiminde bordürden sonra ayak motifi tekrar etmiş, yörede toka adı verilen saçak ile tamamlanmıştır. Saçak kısmında kılların bir kısmı serbest bırakılmış, bir kısmına ise saç örgüsü yapılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Ayşe Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1942

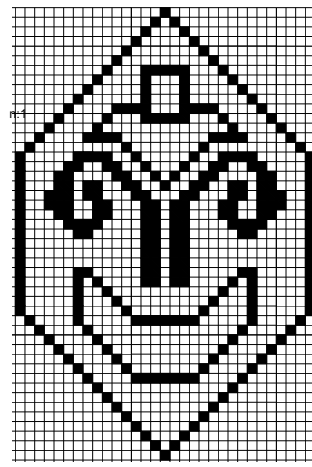
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.23. Örnek No 12. Genel Görüntü

Foto 4.24. Örnek No 12. Detay Görüntü

Çizim 4.12. Örnek No 12.

Örnek No: 13

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Ayak bölümünde yama bulunmaktadır.

Bugünkü Durumu: Ayak ve secde bölümünde yıpranmalar mevcuttur.

Yapım Tarihi: 80 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 90 cm.

Boy: 1,45 cm.

Saçak Uzunluğu: 10 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Parlement mavisi, açık yeşil, siyah, sarı, pembe.

Motifler: Yörük suyu, çiçek, ayak.

Kompozisyon: Seccadenin yatay bölümlerine “ayak” motifi ile başlanmış, “yörük suyu” ile devam edilmiştir. Ana motif altıgenler içindeki çiçeklerle, verev kompozisyonda tüm yüzeyi kaplamıştır. Saçak bölümündeki kıllar örgü yapılmayıp serbest bir şekilde bırakılmıştır.

Diğer Bilgiler: Taşçılı köyünde bulunan Ayşe nine ile yaptığımız görüşmede, ahirette namaz kılınan eşyanın, mizanda tartılacağı inancı olduğu için kıl seccadeleri, ağır olmasından dolayı yıpranmasına rağmen namaz kılarken halen tercih etmektedir. Bundan dolayı seccade de yıpranmalar olsa dahi yama yapılarak günümüzde de kullanılmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi:

Ad Soyad: Ayşe Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1942

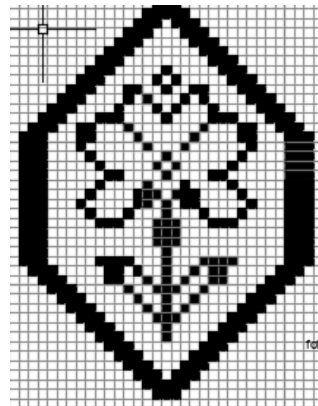
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.25. Örnek No 13. Genel Görüntü

Foto 4.26. Örnek No 13. Detay Görüntü

Çizim 4.13. Örnek No 13.

Örnek No: 14

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Ayak ve secde bölümünde yıpranmalar mevcuttur.

Yapım Tarihi: 80 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 84 cm.

Boy: 1,12 cm.

Saçak Uzunluğu: 13 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözüğü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözügede: Siyah

Desen İpliği: Sarı, bordo, yeşil, parlament mavisi, siyah, pembe, koyu yeşil, turkuaz.

Motifler: Yıldızlı, göz, boncuk.

Kompozisyon: Seccadenin kenar süsü “göz” motifi ile bezenmiştir ve bordür yapılmıştır. Yörede “yıldızlı” ismi verilen motif ana zemini yatay kompozisyonda, aralıklı bir şekilde kaplamıştır. Saçak bölümünde kıllar serbest bir şekilde bırakılıp, bağlanmamıştır. Saçakta bulunan kılların üst tarafında toka adı verilen renkli iplerle yapılmış kısım bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Ayşe Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1942

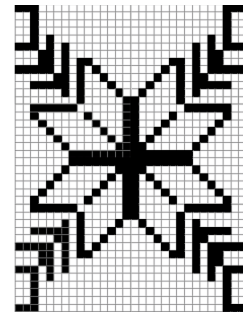
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.27. Örnek No 14. Genel Görüntü

Foto 4.28. Örnek No 14. Detay Görüntü

Çizim 4.14. Örnek No 14.

Örnek No: 15

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Secde bölümü fareler tarafından yenmiştir.

Yapım Tarihi: 90 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 114 cm.

Boy: 1,48 cm.

Saçak Uzunluğu: 14 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Kahverengi

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Turuncu, pembe, mavi, kahverengi, mor, bordo, beyaz, açık yeşil.

Motifler: Mor kulak, keklik ayağı, eğer kaşı.

Kompozisyon: Bezayağı düz örgüden sonra krem, turuncu, pembe, bordo renklerle “s” motifi yatay bir şekilde yerleştirilmiştir. Devamında yan yana dizilmiş farklı renklerdeki “ayak” motifi ile devam edilmiştir. Seccadenin dört tarafı “Keklik ayağı” denilen motif ile çevrenmiştir. Seccadenin diğer ucu da aynı şekilde bitirilmiştir. “Eğer kaşı” motifi yan yana ve üst üste bütün yüzeye yayılacak şekilde yerleştirilerek dokunmuştur. Seccadenin baş tarafı örgü yapılarak saçak bırakılmıştır. Yörede eğer kaşı motifine “mor kulak” adı da verilmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi:

Ad Soyad: Ayşe Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1942

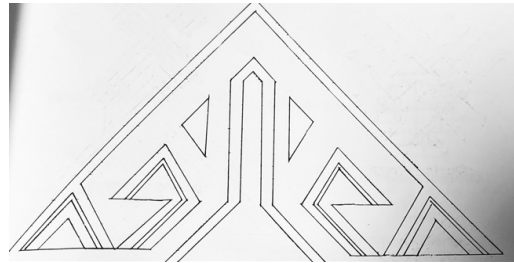
Adres: Taşçılı Köyü/ Mersin

Foto 4.29. Örnek No 15. Genel Görüntü

Foto 4.30. Örnek No 15. Detay Görüntü

Çizim 4.15. Örnek No 15.

Örnek No: 16

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 40 yıllık.

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 78 cm.

Boy: 1,29 cm.

Saçak Uzunluğu: 13 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Yeşil, turuncu, bordo, mavi, pembe.

Motifler: Çengel, boncuk, gül.

Kompozisyon: Dokumanın başlangıcında bordür olarak “çengel” motifi kullanılmıştır. Sağ ve sol dikey iki kenarına, bordürün dışına “boncuk” motifi dokunmuştur. Seccadenin ana zeminine aralıksız bir şekilde “gül” motifi yerleştirilmiştir. Toka adı verilen renkli saçakları bulunmaktadır. Toka kısmının altında 13 cm. uzunlukta kıllar, saç örgüsü yapılarak saçak bırakılmıştır.

Diğer Bilgiler: Bu namazlığa hiç kullanılmamıştır. Evin kızları, seccadenin kıl dokuma olmasından dolayı battığı için kullanamayacaklarını belirtmişlerdir.

Kaynak Kişi ve Künyesi:

Ad Soyad: Ayşe Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1942

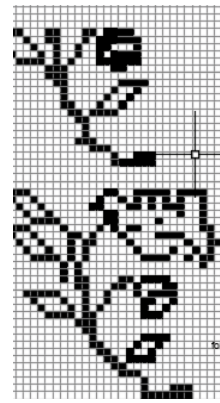
Adres: Taşçılı Köyü-Tarsus/ Mersin

Foto 4.31. Örnek No 16. Genel Görüntü

Foto 4.32. Örnek No 16. Detay Görüntü

Çizim 4.16. Örnek No 16.

Örnek No: 17

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 79 cm.

Boy: 1,50 cm.

Saçak Uzunluğu: 8 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün- sentetik

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Mor, pembe, sarı, beyaz, siyah, turuncu, mavi, su yeşili, gri.

Motifler: İnsan, yıldız, göz, ayak, keklik ayağı.

Kompozisyon: Seccadeye bezayağı dokumadan sonra “ayak” motifi ile başlanmış, “keklik ayağı” motifi ile de dört tarafı bordürle çevrelenmiştir. Ana motif yörede “insanlı” adıyla bilinmektedir. Ana zemin, ana motifin tekrarı ile tamamlanmış, aralara irili ufaklı “yıldız” motifi serpiştirilmiştir. Seccadenin baş kısmında pamuk iplikten bağlama örgü yapılmış 8 cm. uzunlukta saçak bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

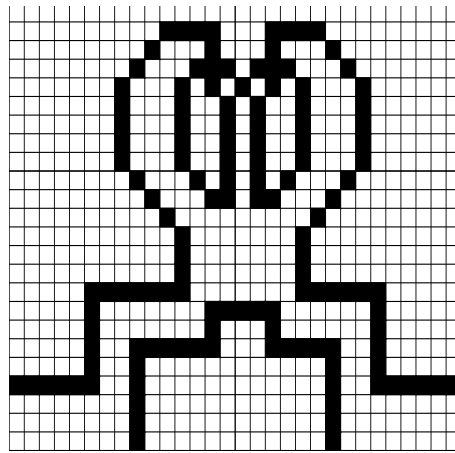
Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 33 Örnek No.17. Genel Görüntü

Foto 4.1. 34 Örnek No.17. Detay Görüntü

Çizim 4.1. Örnek No.17

Örnek No: 18

İnceleme Tarihi: Ekim 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus- Makam-ı Danyal Camii

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: Bilinmiyor.

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Seccade

Ölçüleri

En: 1,20 cm.

Boy: 1,40 cm.

Saçak Uzunluğu: 14 cm.

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Yün

Desen ipliği: Sentetik

Renkler

Atkıda: Kahverengi

Çözgüde: Kahverengi

Desen İpliği: Kırmızı, krem, turuncu, mavi, yeşil, sarı, mor, pembe, lacivert.

Motifler: Su yolu, yıldız, göz, altıgen.

Kompozisyon: Seccadenin yatay ve dikey kenarlarında “yörük suyu” motifi kullanılmıştır. Zeminin her tarafı “boncuk” motifi ile altıgenlere bölünmüştür. Zemin altıgenlerin içerisine yerleştirilmiş “yıldız” motifinden oluşmuştur. Yıldız motifinin merkezine “göz” motifi dokunmuştur. 14 cm. uzunluğunda pamuk iplikten bağlama örgüsü yapılmış saçak bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: -

Doğum Yeri ve Yılı: -

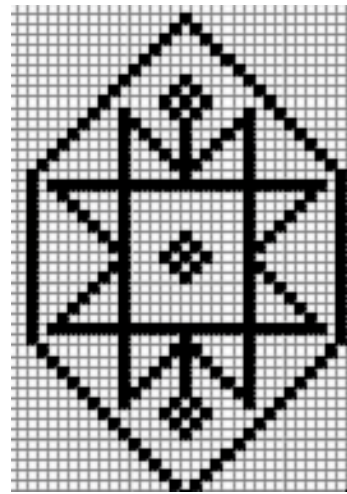
Adres: -

Foto 4.35. Örnek No 18. Genel Görüntü

Foto 4.36. Örnek No 18. Detay Görüntü

Çizim 4.18. Örnek No 18.

Örnek No: 19**İnceleme Tarihi:** Ağustos 2019**Dokumanın Bulunduğu Yer:** Tarsus Merkez**Onarım Görüp Görmediği:** Onarım görmüştür.**Bugünkü Durumu:** Sağlam durumdadır.**Yapım Tarihi:** 50 Yıllık**Dokuma Tekniği:** Zili**Cinsi:** Seccade**Ölçüleri:****En:** 95 cm.**Boy:** 1,50 cm.**Saçak Uzunluğu:** 14 cm.**Hammadde****Atkı:** Yün**Çözü:** Yün**Desen ipliği:** Yün**Renkler****Atkıda:** Kahverengi**Çözgüde:** Kahverengi**Desen İpliği:** Turuncu, pembe, siyah, mor, sarı, kırmızı, kahverengi.**Motifler:** Yıldız, göz.

Kompozisyon: Aslı kilim olan bu dokuma sonradan kesilerek yöresel adıyla “namazlığa” (seccade) çevrilmiştir. Bu durumdan dolayı uzun kenarlarında herhangi bir kenar örgüsü bulunmamaktadır. Ve kesildiği şekliyle bırakılmıştır. Kilim dokuması yapıldıktan sonra kısa kenarlarına yörük suyu motifi ile başlanmıştır. Birbirine yakın tonlarda rengarenk bir şekilde dokunan seccade altıgenler içerisine alınan farklı boyutlarda göz motifi ile bezenmiş ve bu göz motiflerinin içerisine ise yıldızlar yerleştirilmiştir. Yıldız motifinin de içi boş bırakılmayıp tekrar göz motifi ile bezenmiştir. Aslı kilim olan bu dokumaya daha sonra kahverengi renkte saçak eklenmiştir.

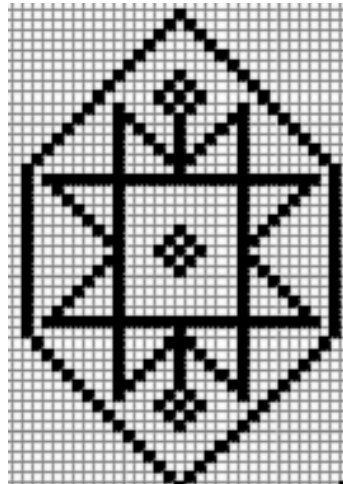
Kaynak Kişi ve Künyesi**Ad Soyad:** Fatma Özdemir**Doğum Yeri ve Yılı:** Karadirlik Köyü- 1985**Adres:** Yeni mahalle-Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 35 Örnek No.18. Genel Görüntü

Foto 4.1. 36 Örnek No.18. Detay Görüntü

Çizim 4.1. Örnek No.18

Örnek No: 20**İnceleme Tarihi:** Ekim 2019**Dokumanın Bulunduğu Yer:** Tarsus Merkez**Onarım Görüp Görmediği:** Onarım görmemiştir.**Bugünkü Durumu:** Sağlam durumdadır.**Yapım Tarihi:** 1945**Dokuma Tekniği:** Zili**Cinsi:** Seccade**Ölçüleri:****En:** 100 cm.**Boy:** 1,42 cm.**Saçak Uzunluğu:** 13cm**Hammadde****Atkı:** Yün**Çözüğü:** Yün**Desen ipliği:** Yün**Renkler****Atkıda:** Siyah**Çözgüde:** Siyah**Desen İpliği:** Pembe, kırmızı, hardal sarısı, mor, turuncu, kahverengi tonları.**Motifler:** Yıldız, çengel, koç boynuzu, çiçek, yörük suyu, eli belinde.

Kompozisyon: Kısa kenarda kilim dokuması yapıldıktan sonra “eli belinde” motifi ile başlayan seccade üç içten üç dıştan ip alınarak her biri farklı renklerde dokunmuştur. Daha sonra her seferinde bir ip içe doğru kaydırarak iki ucu birleştirmiş, kapatırken tekrar yanlardan dışa doğru açılmış üçüncü kez dokuma yapılarak uzun ve kısa kenarları çevreleyen kıyı suyu dokunmuştur. Seccadenin uzun ve kısa kenarlarını çevreleyen bordür “yörük suyu” veyahut “sığır sidiği” diye adlandırılan motif ile bezenmiştir. Seccadenin ayak ve baş kısımlarında “sekiz kollu yıldız” motifi bulunmaktadır. Bu sekiz kollu yıldız motifinin içerisinde ise “kirman” motifi bulunmaktadır. Bu motifin etrafına da stilize edilmiş çiçek motifleri serpiştirilmiştir. Seccade zemininde merkeze koç boynuzlu- insanlı motifi dokunmuştur. Koç boynuzu-insanlı merkeze dikey şekilde yerleştirilmiştir. Koç boynuzu motifi içerisinde çengel diye isimlendirilen motifler bulunmaktadır. Seccadenin zeminine yıldız ve kirmanlar serpiştirilmiştir. Namazlık tek mihraplı olup mihrabın iki yanını stilize edilmiş, çiçekler dokunarak tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi**Ad Soyad:** Ayşe Öz**Doğum Yeri ve Yılı:** Aslan Köyü- 1944**Adres:** Kırklarsırtı mahallesi- Tarsus/Mersin

serpiştirilmiştir. Namazlık tek mihraplı olup mihrabın iki yanını stilize edilmiş, çiçekler dokunarak tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Ayşe Öz

Doğum Yeri ve Yılı: Aslan Köyü- 1944

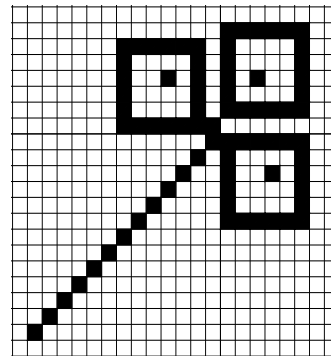
Adres: Kırklarsırtı mahallesi- Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 39 Örnek No.20. Genel Görüntü

Foto 4.1. 40 Örnek No.20. Detay Görüntü

Çizim 4.1.Örnek No.20

Örnek No: 21

İnceleme Tarihi: Mayıs 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Gülek Yaylası

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumda.

Yapım Tarihi: 1975

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Seccade

Ölçüleri

En: 84 cm.

Boy: 1,42 cm.

Saçak Uzunluğu: 13 cm

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Beyaz, mor, kırmızı, yeşil, mavi, turuncu, pembe, koyu ve açık yeşil.

Motifler: Yıldız, kurt ağzı, çiçek, göl.

Kompozisyon: Namazlığın başlangıç kısmında “yıldız” motifi ile aralıksız şekilde, geniş kalınlıkta bordür yapılarak seccadenin dört kenarı çevrelenmiştir. Ana zeminde “göl” motifi yapılarak içerisinde “çiçek” motifleri yerleştirilmiştir. Göl motifinin dört köşesinde “kurt ağzı” adı verilen motif yatay kompozisyonda aralıksız yerleştirilmiştir. Seccade kullanılan sentetik boya nar kabuğu ile çetlenmiştir (sağlamlaştırılmıştır).

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Teslime Şahbaz

Doğum Yeri ve Yılı: Gülek- 1958

Adres: Gülek Yaylası- Tarsus/Mersin

Diğer Bilgiler: Yöre halkından Teslime teyze ile yaptığımız görüşmede, babasının Tarsus’un Şamlar mevkiinde jandarma görevini yapar iken, o bölgeden bir halı getirmiştir ve motifler kendilerine çok farklı ve güzel gelmiştir. Evde bulunan kızlar bu halının motifini örnek alarak seccadeyi dokumuşlardır.

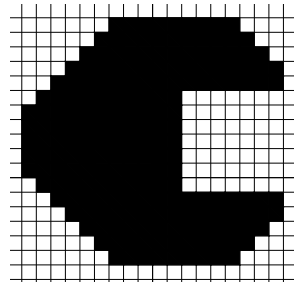
Diğer Bilgiler: Yöre halkından Teslime teyze ile yaptığımız görüşmede, babasının Tarsus'un Şamlar mevkiinde jandarma görevini yapar iken, o bölgeden bir halı getirmiştir ve motifler kendilerine çok farklı ve güzel gelmiştir. Evde bulunan kızlar bu halının motifini örnek alarak seccadeyi dokumuşlardır.

Foto 4.1. 41 Örnek No. 21. Genel Görüntü

Foto 4.1. 42 Örnek No. 21. Detay Görüntü

Çizim 4.1. Örnek No.21

Örnek No: 22

İnceleme Tarihi: Mayıs 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Yanıkkışla Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1930

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Seccade

Ölçüleri

En: 80 cm.

Boy: 1,15 cm.

Saçak Uzunluğu: 20 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Koyu yeşil, bordo, pembe, sarı, mor, lacivert, kahverengi

Motifler: Yıldız, yörük suyu, deve boynu.

Kompozisyon: Kısa kenarda kilim dokuması yapıldıktan sonra “ayak” motifi ile başlayan seccade de bu motifin her biri farklı renklerde dokunmuştur. Dört kenarı en dışta “deve boynu” motifi ile çevrelenmiştir. Seccadenin uzun ve kısa kenarlarını çevreleyen geniş bordür “yörük suyu” veyahut “sığır sidiği” diye adlandırılan motif ile bezenmiştir. Seccade zemininde merkeze dikey bir şekilde yerleştirilmiş motif bulunmaktadır. Merkezde bulunan motifin etrafına “yıldız” motifi dokunmuştur. Namazlık tek mihraplıdır. 20 cm. uzunlukta saç örgüsü yapılmış saçak bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Şeyma Taşyürek

Doğum Yeri ve Yılı: Yanıkkışla Köyü- 1982

Adres: Yanıkkışla Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.43. Örnek No 22. Genel Görüntü

Örnek No: 23

İnceleme Tarihi: Mayıs 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Gülek Yaylası

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1974

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,79 cm.

Boy: 3,72 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Yün

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Mor, yeşil, turuncu, beyaz, kırmızı, mavi

Motifler: Yıldız, altıgen, armut.

Kompozisyon: Yer yaygısı olarak dokunmuştur. Ana zemin aralıksız yatay kompozisyonda altıgenlerden oluşmaktadır. Altıgenlerin ortasına “yıldız” motifi ve yıldızın uç kısımlarına ise “armut” motifi yer almaktadır. Saçak bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Teslime Şahbaz

Doğum Yeri ve Yılı: Gülek -1958

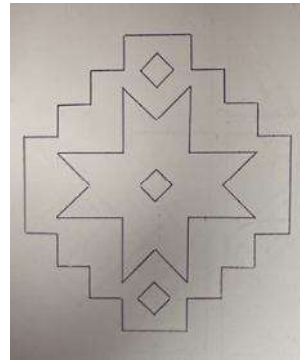
Adres: Gülek Yaylası- Tarsus/Mersin

Foto 4.44. Örnek No 23. Genel Görüntü

Foto 4.45. Örnek No 23. Detay Görüntü

Çizim 4.22. Örnek No 23.

Örnek No: 24

İnceleme Tarihi: Kasım 2019

Dokumanın Bulunduğu Yer: Darıpınarı Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1982

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Yaygı

Ölçüleri:

En: 145 cm.

Boy: 220 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Gri, siyah, beyaz, sütlü kahverengi, bordo, pembe ve yeşil

Motifler: Sülük, yar yâre küstü, yıldız.

Kompozisyon: Yörede kırmızı çul diye isimlendirilmektedir. Çulun yatay kenarları iki ciynak arasında bulunan “çapraz” motifi ile bordürle çevrilmiştir. Dokumanın dört kenarı ise “deve boynu” motifi ile iç tarafta çevrelenmiştir. Çulun ana zemini aralıksız bir şekilde yer alan “yıldız” motifinden oluşmuştur. Yıldız motifinin iç kısmına “göz” motifi yerleştirilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Rukiye Aydın

Doğum Yeri ve Yılı: Darıpınarı Köyü- 1980

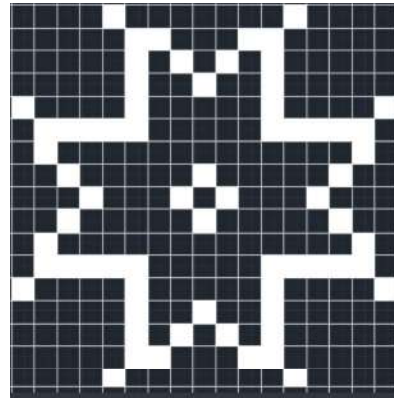
Adres: Darıpınarı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.46. Örnek No 24. Genel Görüntü

Foto 4.47. Örnek No 24. Detay Görüntü

Çizim 4.23. Örnek No 24.

Örnek No: 25

İnceleme Tarihi: Kasım 2019

Dokumanın Bulunduğu Yer: Darıpınarı Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1978

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri:

En: 1,30 cm.

Boy: 2,30 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Gri, yeşil, siyah, koyu kırmızı, gri, beyaz, nar çiçeği, pembe, mor

Motifler: Yar yâre küstü, menekşe, tarak, sülük.

Kompozisyon: Yörede menekşeli diye isimlendirilmektedir. Çulun yatay kenarları iki ciynak arasında bulunan “çapraz” motifi ile bordürle çevrilmiştir. Dokumanın dört kenarı ise “deve boynu” motifi ile iç tarafta çevrelenmiştir. Çulun ana zemini aralıksız bir şekilde altıgenlerin içerisinde yer alan “menekşe” motifinden oluşmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Rukiye Aydın

Doğum Yeri ve Yılı: Darıpınarı- 1980

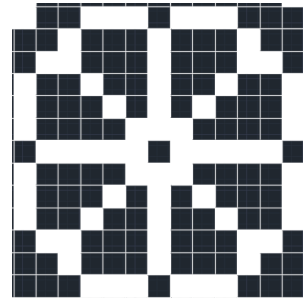
Adres: Darıpınarı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.48. Örnek No 25. Genel Görüntü

Foto 4.49. Örnek No 25. Detay Görüntü

Çizim 4.24. Örnek No 25.

Örnek No: 26

İnceleme Tarihi: Ağustos 2019

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus merkez

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 60 Yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,34 cm.

Boy: 2,52 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Sentetik

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Sarı, pembe, turuncu, gri ve beyaz.

Motifler: Göz.

Kompozisyon: Kilim tekrarı olan bir kompozisyona sahiptir. Kilimin tamamında göz motifi kullanılmıştır. Kısa ve uzun kenarlar farklı genişliklerde göz motifi ile bezenen bordürlerden oluşmaktadır. Yaygının zeminine farklı boyutlarda eşkenar dörtgenler iç içe gelerek tekrar halinde dikey bir şekilde yerleştirilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Karadirlik Köyü- 1985

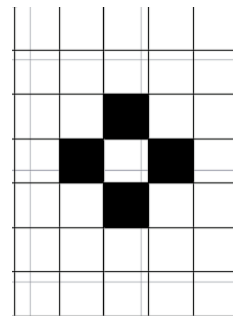
Adres: Yeni mahalle- Tarsus/Mersin

Foto 4.50. Örnek No 26. Genel Görüntü

Foto 4.51. Örnek No 26. Detay Görüntü

Çizim 4.25. Örnek No 26.

Örnek No: 27

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Hacı Hamzalı Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Desenler solmuş durumdadır.

Yapım Tarihi: 100 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,56 cm.

Boy: 2,63 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Yün ve kıl.

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Kahverengi

Çözgüde: Kahverengi

Desen İpliği: Kahverengi, kırmızı, mavi, beyaz, yavruağzı, pembe.

Motifler: Göz, merdiven.

Kompozisyon: Istar tezgahında dokunmuş olan dokumaya “merdiven” motifi ile bordür yapılmış ve dört kenarı çevrelenmiştir. Ana motif zemini aralıksız verev kompozisyonda dokumanın bütün yüzeyini kaplamıştır. Ana zeminde “göz” motifi dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Ayşe Özen

Doğum Yeri ve Yılı: Kösebalcı Köyü- 1968

Adres: Hacı Hamzalı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.52. Örnek No 27. Genel Görüntü

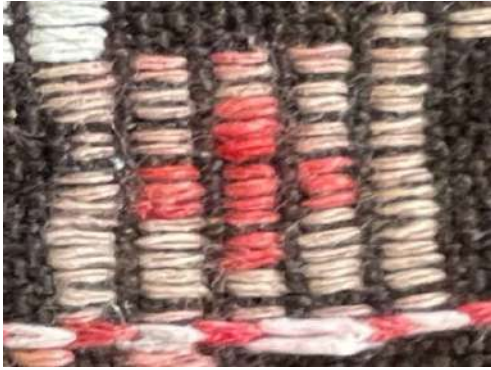

Foto 4.53. Örnek No 27. Detay Görüntü

Çizim 4.26. Örnek No 27.

Örnek No: 28

İnceleme Tarihi: Haziran 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,66 cm.

Boy: 3,35 cm.

Malzeme

Atkı: Kıl

Çözüğü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Saçak Uzunluğu: -

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözügede: Siyah

Desen İpliği: Pembe, bordo, siyah, bej, açık mavi, turuncu, beyaz.

Motifler: Yıldız, altıgen

Kompozisyon: Yer yaygısı olarak kıldan dokunmuş olan çulun ana zemini aralıksız bir şekilde dokunmuş olan altıgenler ile çevrelenmiştir. Altıgenlerin içerisine “yıldız” motifi yerleştirilmiştir. Saçak bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü- 1976

Adres: Otağı Kahvaltı Evi- Tarsus/Mersin

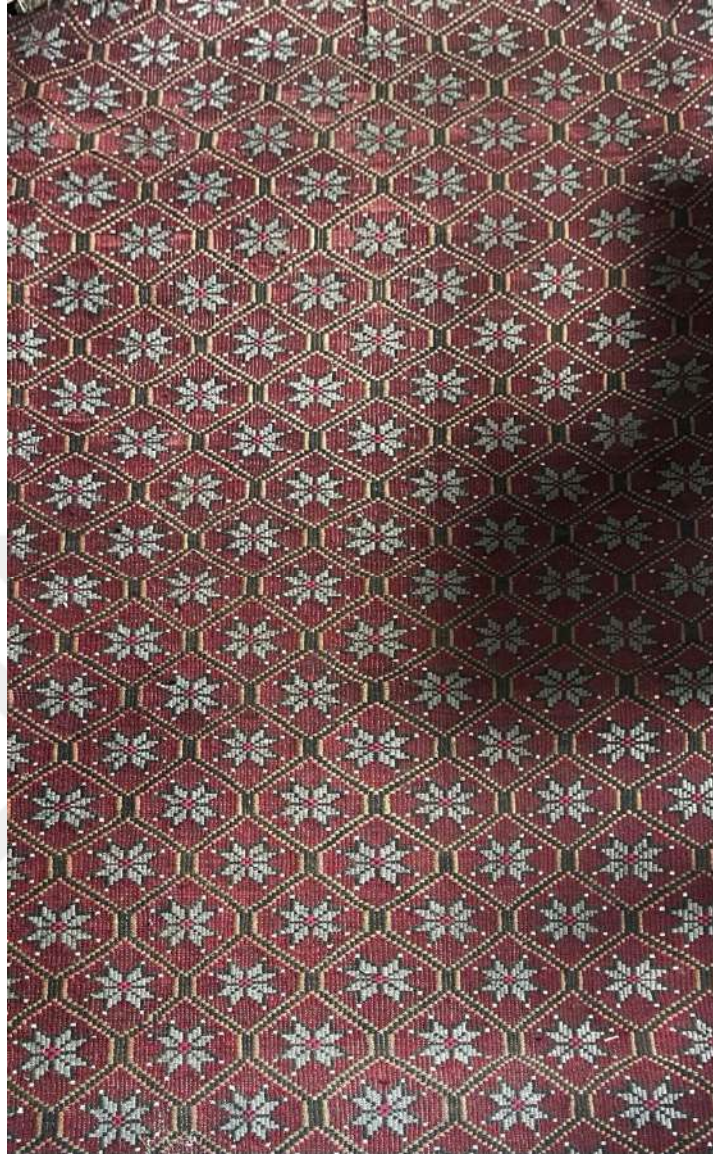
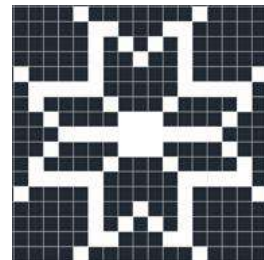

Foto 4.54. Örnek No 28. Genel Görüntü

Foto 4.55. Örnek No 28. Detay Görüntü

Çizim 4.27. Örnek No 28.

Örnek No: 29

İnceleme Tarihi: Haziran 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,65 cm.

Boy: 2,78 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Mavi, sarı, pembe.

Motifler: Ciynak, yar yâre küstü (karı boşatan), üç ayak, yıldız.

Kompozisyon: Ana motif aralıksız tekrar kompozisyon şekli ile yapılmış olan çulun başlangıcında ciynak motifleri arasında yar yâre küstü motifi dokunmuştur. Yaygının yan kısımlarında bordür olarak “üç ayak” motifi dokunmuştur. Çulun ana zemininde diyagonal şekilde yerleştirilmiş “yıldız” motifleri bulunmaktadır. Zemin köşelerinde yıldız bulunan eşkenar dörtgenlere ayrılmış ve bu motiflerin içerisine yıldız motifi yerleştirilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancılı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü- 1976

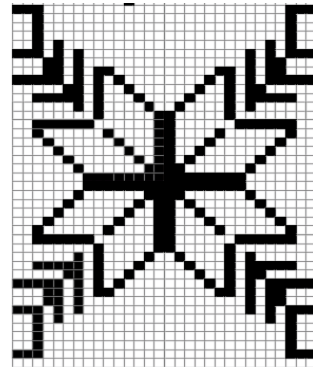
Adres: Otağı Kahvaltı Evi- Tarsus/Mersin

Foto 4.56. Örnek No 29. Genel Görüntü

Foto 4.57. Örnek No 29. Detay Görüntü

Çizim 4.28. Örnek No 29.

Örnek No: 30

İnceleme Tarihi: Haziran 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Kullanımdan dolayı yıpranmalar mevcuttur.

Yapım Tarihi: Bilinmiyor

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,66 cm.

Boy: 3,35 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Bordo, pembe, mavi, sarı, beyaz.

Motifler: Göl

Kompozisyon: Yer yaygısı olarak dokunmuş olan çulun kısa kenarda kilim dokuması yapıldıktan sonra “tarak” motifi ile başlanmıştır. Yaygının sağ ve sol dikey kenarları “üç ayak”, kısa kenarlar ise “deve boynu” motifi ile bordür yapılarak çevrelenmiştir. Ana zemin aralıklı, yatay kompozisyonda yerleşmiş olan göllerden oluşur. Göllerin içerisinde motifler yer almaktadır. Saçak bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancılı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü-1976

Adres: Otağı Kahvaltı Evi- Tarsus/Mersin

Foto 4.58. Örnek No 30. Genel Görüntü

Örnek No: 31

İnceleme Tarihi: Haziran 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Merkez

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 60 Yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,79 cm.

Boy: 2,8 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Turuncu, pembe, mavi, siyah, beyaz.

Motifler: Ciynak, yıldız, armut, yedi bela, deve boynu.

Kompozisyon: Yer yaygısı olarak dokunan çulun kısa kenarında kilim dokuması yapıldıktan sonra bordür yapılmıştır. Bordüre “ciynak” motifi ile başlanmış olup bu motifin arasına “yedi bela” motifi dokunmuştur. Bu geniş bordürden sonra ince bir sıra halinde çulun dört kenarı “deve boynu” motifi ile çevrelenmiştir. Zemin altıgenlere bölünmüş ve bu altıgenlerin içerisine “yıldız” motifi dokunmuştur. Yıldız motifinin uçlarına “armut” motifi yerleştirilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Özdemir

Doğum Yeri ve Yılı: Karadirlik Köyü-1985

Adres: Yeni mahalle- Tarsus/Mersin

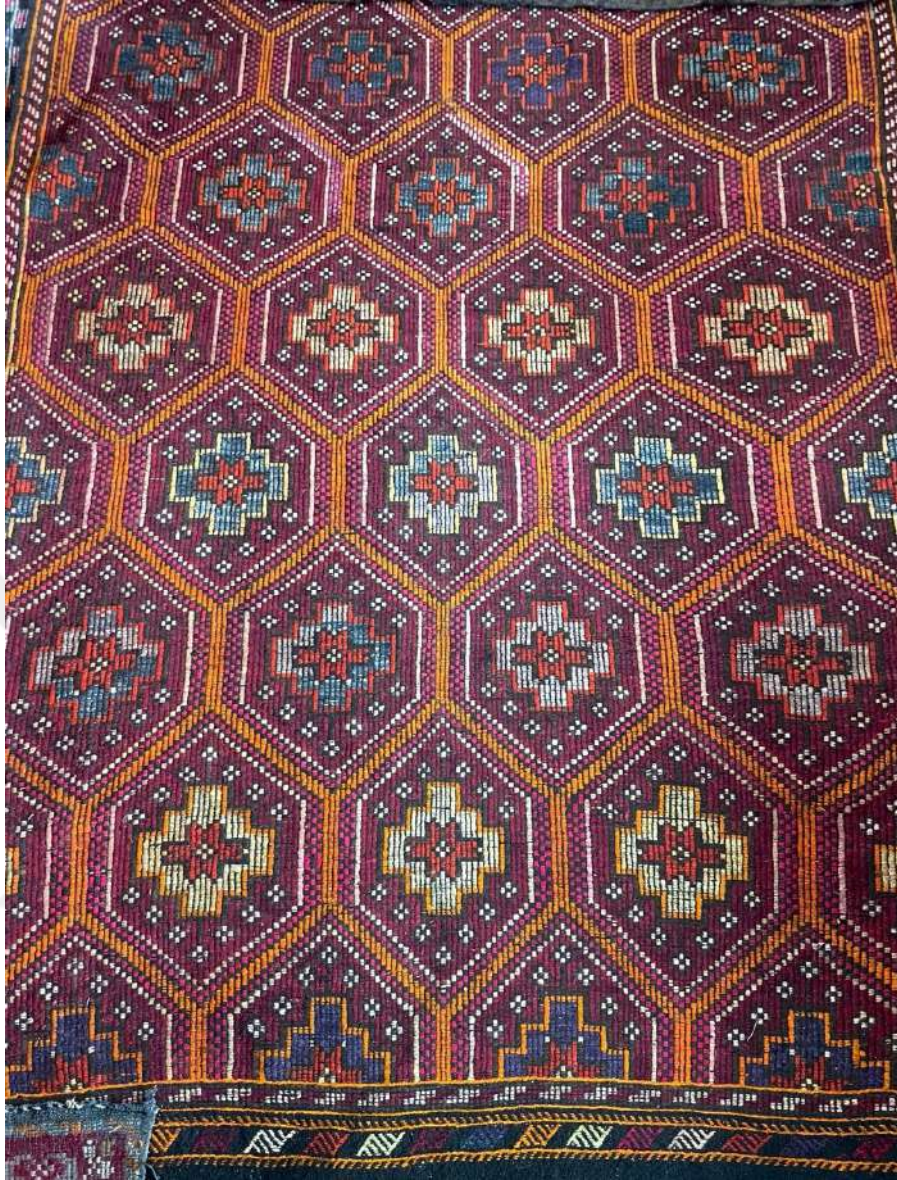
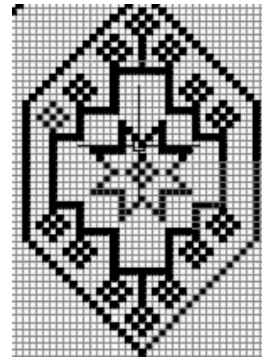

Foto 4.59. Örnek No 31. Genel Görüntü

Foto 4.60. Örnek No 31. Detay Görüntü

Çizim 4.29. Örnek No 31.

Örnek No: 32

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,80 cm.

Boy: 3,10 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Sarı, mavi, pembe, mor, bordo, açık yeşil.

Motifler: Eli belinde, göz, sarı çatkılı.

Kompozisyon: Ana motif aralıksız tekrar kompozisyon şekli ile yapılmış olan yaygının başlangıcında “eli belinde” motifi yapılmıştır. Ana zemin “sarı çatkılı” denilen su ile altıgenlere ayrılmış, altıgenlerin tepe noktalarına “göz” motifi yerleştirilmiştir. Altıgenlerin içerisine de “göz” motiflerinden dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

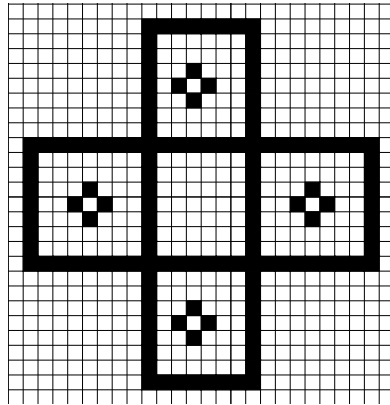
Adres: Alibeyli Köyü-Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 61 Örnek No.32. Detay Görüntü

Foto 4.1. 62 Örnek No.32. Detay Görüntü

Çizim 4.1. Örnek No.32

Örnek No: 33

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 30 yıllık

Dokuma Tekniği: Zili

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 1,74 cm.

Boy: 2,90 cm.

Hammadde

Atkı: Kıl

Çözü: Kıl

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Siyah

Çözgüde: Siyah

Desen İpliği: Bordo, yeşil, sarı, mor, pembe, turuncu, mavi.

Motifler: Yörük suyu, bereket, göz, altıgen.

Kompozisyon: Yörede döşemelik çul diye isimlendirilmektedir. Aralıksız ana motif tekrarı olan kompozisyon şekli ile yapılmıştır. Çula “boncuk” motifi arasında “yörük suyu” diye isimlendirilen kalın bir bordür ile başlanmıştır. Ana zeminde aralıksız şekilde yer alan altıgenler içerisinde bulunan “bereket” motifi yer almaktadır. Altıgenlerin içlerinde göz motifi bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Zeynep Yörük

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1972

Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.63. Örnek No 33. Genel Görüntü

Foto 4.64. Örnek No 33. Detay Görüntü

Çizim 4.31. Örnek No 33.

Örnek No: 34

İnceleme Tarihi: Mayıs 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Gülek Yaylası

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1974

Dokuma Tekniği: Zili

Cinsi: Çanta

Ölçüleri

En: 29 cm.

Boy: 38 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Yeşil, turuncu, mor, bordo, siyah.

Motifler: Yıldız, göz.

Kompozisyon: Çanta olarak dokunan bu dokuma zili tekniktir. Çantanın ana zeminine çatı içerisinde yer alan “yıldız” motifi yerleştirilmiştir. Yıldız motifin uç kısımlarına ise “armut” motifi dokunmuştur. Çantanın alt tarafına dokumada bulunan renklerden toka ismi verilen saçak yapılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Teslime Şahbaz

Doğum Yeri ve Yılı: Gülek- 1958

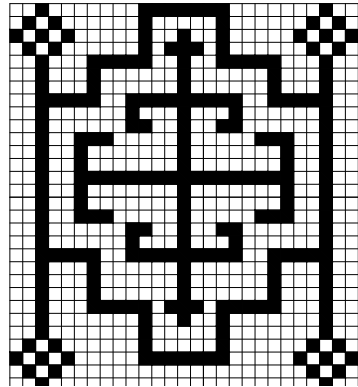
Adres: Gülek Yaylası- Tarsus/Mersin

Foto 4.1. 65 Örnek No. 34. Genel Görüntü

Foto 4.1. 66 Örnek No. 34. Detay Görüntü

Çizim 4.1. Örnek No. 34

4.2. ulfalık Dokuma Tezgahında Dokunan Dokuma Yaygılar

Örnek No: 1

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: amlıyayla / Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1988

Dokuma Tekniği: Kilim

Cins: Yaygı

Ölçüleri

En: 80 cm.

Boy: 3, 56 cm.

Saçak Uzunluğu: 5 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: -

Renkler

Atkıda: Yeşil ve tonları, açık pembe, mavi, turuncu, beyaz, siyah, kırmızı, mor.

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: -

Motifler:

Kompozisyon: Yörede eski, giyilmeyen kıyafetler şeritler halinde kesilip çulfalıkta dokunur. Bu dokumada onun örneklerinden birisidir. Yatay kompozisyonda dokunan bu yollukta çeşitli renklerdeki iplikler, farklı kalınlıklarda yatay çizgiler halinde dokunarak yaygı tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Dursun Palancı

Doğum Yeri ve Yılı: amlıyayla- 1961

Adres: amlıyayla- Tarsus/Mersin

Foto 4.67. Örnek No 1. Genel Görüntü

Örnek No: 2

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Heybe

Ölçüleri

En: 48 cm.

Boy: 1,20 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz, kahverengi.

Çözgüde: Beyaz, kahverengi.

Desen İpliği: Turuncu, bordo, pembe, yeşil, gri, siyah,

Motifler: Pıtrak, yörük suyu, kiraz, kurbağacık.

Kompozisyon: Heybenin atkı ve çözgüsünde eşit kalınlıkta beyaz ve kahverengi renklerle kareler yapılmıştır. Heybenin ön yüzündeki karelerin kenarları siyah çizgi ile konturlanmıştır. Karelerin içlerine çeşitli renklerle pıtrak ve kurbağacık motifleri dokunmuştur. Heybenin yatay kenarları yörük suyu motifi, sağ ve sol dikey kenarları ise kiraz motifi yapılarak çevrelenmiştir. Heybenin ara bölümünde motif bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancılı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü- 1976

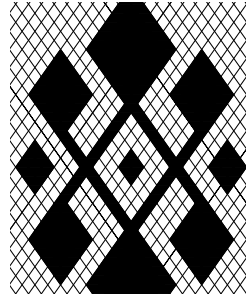
Adres: Fevzi Çakmak Mahallesi- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 2 Örnek No.2. Genel Görüntü

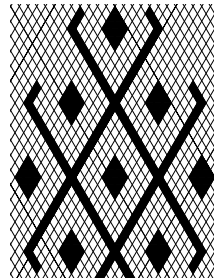
Foto 4.2. 3 Örnek No.2. Detay Görüntü

Çizim 4.2.1. Örnek No.2

Foto 4.2. 4 Örnek No.2. Detay Görüntü

Çizim 4.2.2. Örnek No.2

Örnek No: 3

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Heybe

Ölçüleri

En: 54 cm.

Boy: 1,30 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün, pamuk

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Pembe, yeşil, turuncu, siyah, açık yeşil, lacivert.

Motifler: Kurbacık (Kurbağacık)

Kompozisyon: Heybenin iki torba bölümü motifli geriye kalan bölümleri bezayağı dokumadır. Kenar dikişleri yapılmamıştır. Bundan dolayı günümüzde yolluk olarak kullanılanlar da bulunmaktadır. Ana zeminde yatay kompozisyonda sıralanmış “kurbacık” motifi bulunmaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

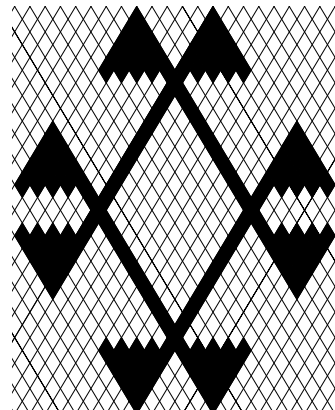
Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 5 Örnek No.3. Genel Görüntü

Foto 4.2. 6 Örnek No.3. Genel Görüntü

Çizim 4.2.3. Örnek No.3

Örnek No: 4

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 45 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Heybe

Ölçüleri

En: 46 cm.

Boy: 1,30 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz, kahverengi

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Yeşil ve tonları, bordo, mor, turuncu, koyu gri

Motifler: Düz çizgi.

Kompozisyon: Zeminde eşit genişliklerde kahverengi ve beyaz renklerde dikey, düz ve kalın çizgiler oluşturulmuştur. Heybenin torba bölümü ana zeminde, yatay kompozisyonda sıralanmış motifler dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

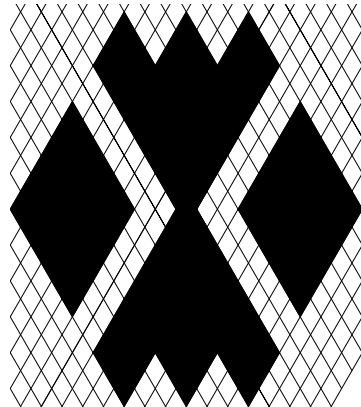
Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 7 Örnek No.4. Genel Görüntü

Foto 4.2. 8 Örnek No.4. Detay Görüntü

Çizim 4.2.4. Örnek No.4

Örnek No: 5

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Hacı Hamzalı Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Yama yapılmıştır.

Bugünkü Durumu: Motifler kaybolmaya başlamış, dokumanın eski sağlamlığı kalmamıştır.

Yapım Tarihi: 100 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim.

Cinsi: Çuval

Ölçüleri

En: 44 cm.

Boy: 52 cm.

Saçak Uzunluğu: -

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz, açık kahverengi.

Çözüğüde: Beyaz

Desen İpliği: Bordo, siyah, turuncu, kahverengi.

Motifler: Pıtrak, ciynak, yar yâre küstü, merdiven.

Kompozisyon: Ana motif aralıklı ve yatay kompozisyonda tekrar etmiştir. Cicim tekniği uygulanmıştır. Dokumaya “ciynak” motifi ile başlanmış, pıtrak, merdiven, yar yâre küstü motifleri ile devam edilmiştir. Bulgur çuvalı olarak kullanılmış, kullanımdan dolayı yıpranmıştır. Çuvalın arka yüzünde yıpranan bölüme kumaş yaması yapılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Ayşe Özen

Doğum Yeri ve Yılı: Kösebalcı Köyü- 1968

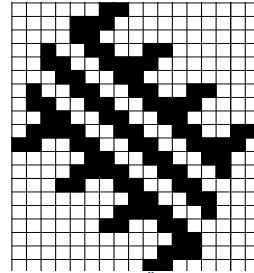
Adres: Hacı Hamzalı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 9 Örnek No.5. Genel Görüntü

Foto 4.2. 10 Örnek No.5. Detay Görüntü

Çizim 4.2.5. Örnek No.5

Örnek No: 6

İnceleme Tarihi: Ekim 2020

Dokumanın Bulunduğu Yer: Çamlıyayla- Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 45 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Un Çuvalı

Ölçüleri

En: 65 cm.

Boy: 1,43 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Krem

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Gök mavi, kınalı sarı, siyah, yeşil, mor (sıklamen).

Motifler: Eli belinde, sığır sidiği, pıtrak, ege.

Kompozisyon: Çuvalda ana motif aralıksız yatay olarak cicim tekniği ile dokunmuştur. Desende eli belinde, pıtrak, ege motifleri yan yana birbirinin tekrar olarak uygulanmıştır. Motiflerin aralarında sığır sidiği ismi verilen motif kullanılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Dursun Palancı

Doğum Yeri ve Yılı: Çamlıyayla- 1961

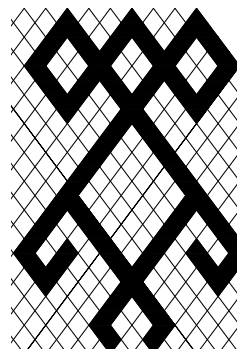
Adres: Çamlıyayla- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 11 Örnek No.6. Genel Görüntü

Foto 4.2. 12 Örnek No.6. Detay Görüntü

Çizim 4.2.6. Örnek No.6

Örnek No: 7

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Tarsus Merkez Otağı Kahvaltı Evi

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: -

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 60 cm.

Boy: 1,10 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz, kül.

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Siyah, bej, turuncu, gri, yeşil tonları.

Motifler: Pıtrak

Kompozisyon: Bu çuvalda ana motif farklı renklerde, çeşitli “pıtrak” motifleri ile aralıklı bir şekilde yatay kompozisyonda tekrar etmiştir. Zeminde yaklaşık 0.3 cm. genişliğinde kül renginde dikey çizgiler oluşturulmuştur. Bu çizgiler aralıklı bir şekilde yan yana bulunan üç çizgiden oluşmaktadır. Bu şeritlerin arasına ana motif yerleştirilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Emine Doğancı

Doğum Yeri ve Yılı: Ulaş Köyü- 1976

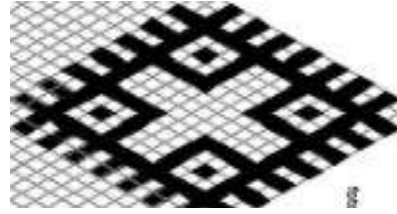
Adres: Fevzi Çakmak Mahallesi- Tarsus/Mersin

Foto 4.79. Örnek No 7. Genel Görüntü

Foto 4.80. Örnek No 7. Detay Görüntü

Çizim 4.39. Örnek No 7.

Örnek No: 8

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 78 cm.

Boy: 100 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Kahverengi, beyaz

Çözgüde: Kahverengi

Desen İpliği: Pembe, mavi, beyaz, sarı, turuncu.

Motifler: Pıtrak

Kompozisyon: Gelinin çeyizine konulan bir çuval olduğu için çok sayıda motif dokunmuştur. Çuvalın ön yüzünde kahverengi atkı ve çözgü iplikleri üzerine yan yana farklı renklerle dokunmuş motifler yerleştirilmiştir. Dokumanın ana zeminindeki motifler farklı büyüklüklerde dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

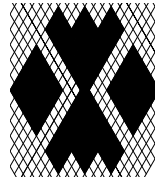
Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 15 Örnek No.8. Genel Görüntü

Foto 4.2.16 Örnek No.8. Detay Görüntü

Çizim 4.2.8. Örnek No.8

Örnek No: 9

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 75 cm.

Boy: 102 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz, kahverengi

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Turuncu, yeşil, pembe, siyah, sarı, bordo.

Motifler: Pıtrak.

Kompozisyon: Ana motif olan “pıtrak” aralıklı ve yatay olarak tekrar etmiştir. Zeminde yaklaşık 7 cm. genişlikte beyaz ve 7 cm. genişlikte kahverengi renklerinde uygulanarak dikey düz çizgiler oluşturulmuştur. Çuvalın arka yüzünde nakış bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.83. Örnek No 9. Genel Görüntü

Örnek No: 10

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 72 cm.

Boy: 102 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Siyah, bordo, lacivert, yeşil, hardal, turuncu, pembe, koyu yeşil.

Motifler: Yar yâre küstü, pıtrak, eli belinde.

Kompozisyon: Çuvalda ana motif yatay olarak siyah, bordo, lacivert, yeşil, hardal, turuncu, pembe, koyu yeşil renklerinde cicim tekniği ile uygulanmıştır. Desende eli belinde, yar yâre küstü, pıtrak motifleri yan yana gelerek birbirinin tekrarı olarak uygulanmıştır. Kompozisyonda canlı renkler kullanılmıştır. Arka yüzü yörede tırlık (pamuk) olarak da isimlendirilmektedir. Yan dikişleri yapılmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

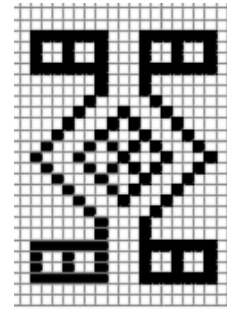
Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.84. Örnek No 10. Genel Görüntü

Foto 4.85. Örnek No 10. Detay Görüntü

Çizim 4.41. Örnek No 10.

Örnek No: 11

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Alibeyli Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 50 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 72 cm.

Boy: 108 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Yeşil, pembe, bordo, hardal, siyah

Motifler: Pıtrak, göz, yar yâre küstü.

Kompozisyon: Çuvalda ana motif aralıksız yatay tekrarı ile yar yâre küstü, pıtrak motifleri kullanılmıştır. Pıtrak motifinin içerisinde göz motifi yer almaktadır.

Desende yeşil, pembe, bordo, hardal, siyah renkleri kullanılarak bu çuvala yörede tırlık (pamuk) adı verilmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Fatma Çiftçi

Doğum Yeri ve Yılı: Alibeyli Köyü- 1978

Adres: Alibeyli Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.86. Örnek No 11. Genel Görüntü

Örnek No: 12

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Çamlıyayla / Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1995

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 64 cm.

Boy: 100 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözü: Pamuk

Desen ipliği: Sentetik- yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Yeşil, sarı, turuncu, mavi, kırmızı, siyah, hardal.

Motifler: Pıtrak, çakmak, yar yâre küstü, ciynak, yedi bela, merdiven.

Kompozisyon: Gelin çeyizi olarak dokunduğu için motifler bol bol dokunmuştur. Dokumaya aralıksız yatay kompozisyonda “yar yâre küstü” motifi ile başlanmış “yedi bela” motifi ile devam edilmiştir. Motiflerin aralarında düz şerit halinde “ciynak” motifi devamlı tekrarlanmaktadır. Devamında “merdiven” motifi dokunmuş ve üst kısmına “pıtrak” yerleştirilmiştir. Çuvalın tam ortasında beyaz zemin üzerinde canlı parlak renklerle “çakmak” motifi dokunmuştur. Tekrar aynı sıralamayla gidilerek dokuma tamamlanmıştır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Dursun Palancı

Doğum Yeri ve Yılı: Çamlıyayla- 1961

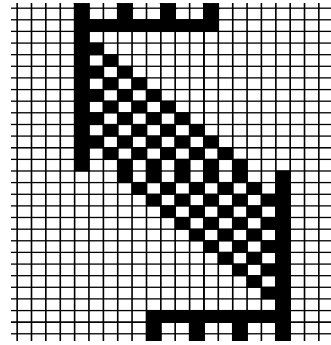
Adres: Çamlıyayla- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 20 Örnek No.12. Genel Görüntü

Foto 4.2. 21 Örnek No.12. Detay Görüntü

Çizim 4.2.10. Örnek No.12

Örnek No: 13

İnceleme Tarihi: Nisan 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Çamlıyayla / Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 1970

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 70 cm.

Boy: 2,56 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Mor, bordo, turkuaz, hardal, turuncu, siyah, yeşil.

Motifler: Yar yâre küstü, pıtrak, ciynak.

Kompozisyon: Çuval olarak dokunan bu dokumanın kenar dikişleri yapılmamıştır. Dokumada ana motif aralıksız yatay tekrarı ile çeşitli renklerde “pıtrak” motifi kullanılmıştır. Ana motiflerin arasında düz bir şerit halinde “ciynak” motifi bulunmaktadır. Çuvalın başlangıç ve bitişine motif olarak “yar yâre küstü” dokunmuştur.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Dursun Palancı

Doğum Yeri ve Yılı: Çamlıyayla- 1961

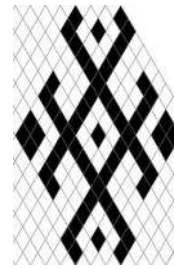
Adres: Çamlıyayla- Tarsus/Mersin

Foto 4.89. Örnek No 13. Genel Görüntü

Foto 4.90. Örnek No 13. Detay Görüntü

Çizim 4.43. Örnek No 13.

Örnek No: 14

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Bir motifini ve su yolunun bazı kısımlarını güve yemiştir.

Yapım Tarihi: 40 yıllık.

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 72 cm.

Boy: 1,10 cm.

Malzeme

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Saçak Uzunluğu: -

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözüğüde: Beyaz

Desen İpliği: Bordo, mavi, yeşil, pembe, kırmızı, eflatun, hardal, siyah, turuncu.

Motifler: Pıtrak, su yolu (sığır sidiği).

Kompozisyon: Ana zemin pamuk ipliğinden dokunmuş, desenler ise bordo, mavi, yeşil, pembe, kırmızı, eflatun, hardal, siyah, turuncu renklerinden oluşturulmuştur. Ana motif aralıksız bir şekilde tekrar etmiştir. Su yolu yapılarak uç kısımlarına pıtraklar yerleştirilmiştir. Aralara ise düz şerit halinde su yolu (sığır sidiği) yerleştirilmiştir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Zeynep Yörük

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1972

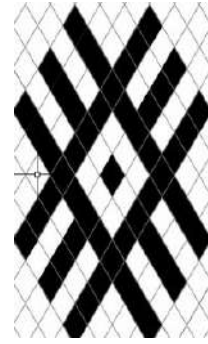
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.91. Örnek No 14. Genel Görüntü

Foto 4.92. Örnek No 14. Detay Görüntü

Çizim 4.44. Örnek No 14.

Örnek No: 15

İnceleme Tarihi: Mart 2022

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü/ Tarsus

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Sağlam durumdadır.

Yapım Tarihi: 40 yıllık

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 72 cm.

Boy: 111 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Turuncu, yeşil, kırmızı, mavi, mor, açık kahverengi.

Motifler: Pıtrak, yar yâre küstü.

Kompozisyon: Çuvalda ana motif aralıksız yatay tekrarı ile yar yâre küstü (karı boşatan), pıtrak motifinin farklı bir çeşidi kullanılmıştır. Verev kompozisyonda renkler aynı olacak şekilde desenler yerleştirilmiştir. Desende turuncu, yeşil, kırmızı, mavi, mor, açık kahverengi renkleri kullanılarak yapılan bu çuvala yörede tırlık (pamuk) adı verilmektedir. Çuvalın arka yüzünde nakış bulunmamaktadır.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Zeynep Yörük

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1972

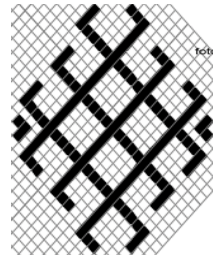
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.93. Örnek No 15. Genel Görüntü

Foto 4.94. Örnek No 15. Detay Görüntü

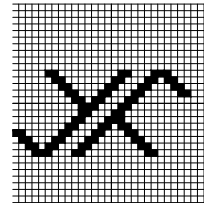
Çizim 4.45. Örnek No 15.

Foto 4.2. 28 Örnek No.16. Genel Görüntü

Foto 4.2. 29 Örnek No.16. Detay Görüntü

Çizim 4.2.14. Örnek No.16

Örnek No: 16

İnceleme Tarihi: Mart 2022.

Dokumanın Bulunduğu Yer: Taşçılı Köyü

Onarım Görüp Görmediği: Onarım görmemiştir.

Bugünkü Durumu: Kullanımdan dolayı motiflerde yıpranmalar mevcuttur.

Yapım Tarihi: 60 yıllık.

Dokuma Tekniği: Cicim

Cins: Çuval

Ölçüleri

En: 67 cm.

Boy: 1,20 cm.

Hammadde

Atkı: Pamuk

Çözüğü: Pamuk

Desen ipliği: Yün- pamuk.

Renkler

Atkıda: Beyaz

Çözgüde: Beyaz

Desen İpliği: Sarı, yeşil, mavi, kırmızı, bordo, bej.

Motifler: Pıtrak, yar yâre küstü.

Kompozisyon: Çuvalda ana motif aralıksız yatay tekrarı ile yar yâre küstü (elti eltiye küstü) ve pıtrak motifleri kullanılmıştır. Verev kompozisyonda renkler aynı olacak şekilde desenler yerleştirilmiştir. Desende sarı, yeşil, mavi, kırmızı, bordo, krem renkleri kullanılarak yapılan bu çuvala tırlık adı verilmektedir.

Kaynak Kişi ve Künyesi

Ad Soyad: Zeynep Yörük

Doğum Yeri ve Yılı: Taşçılı Köyü- 1972

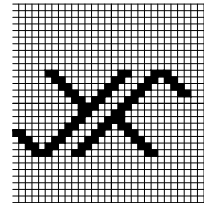
Adres: Taşçılı Köyü- Tarsus/Mersin

Foto 4.2. 28 Örnek No.16. Genel Görüntü

Foto 4.2. 29 Örnek No.16. Detay Görüntü

Çizim 4.2.14. Örnek No.16

5. DEĞERLENDİRME

Çalışmamızda Tarsus merkez ve Tarsus'a bağlı 7 köy gezilerek buralardan toplam 50 adet dokuma örneği seçilmiş ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Araştırmamızda incelenen dokumaların kullanım alanları incelendiğinde, dokumalar yaygı, çuval, heybe, seccade, çantadan oluşmaktadır. Araştırmamızda 16 yaygı, 13 çuval, 5 heybe, 14 seccade ve 2 çanta bulunmaktadır.

Dokumalar teknik açıdan değerlendirildiğinde, ıstar dokuma tezgahında dokunmuş olan ürünlerde 23 zili, 9 cicim, 2 kilim örneği tespit edilmiştir. (Tablo 1) Çulfalık dokuma tezgahında dokunmuş olan ürünlerde ise 15 cicim, 1 kilim örneği bulunmaktadır.

İncelediğimiz ürünlerde kullanılan hammadde ise kıl, pamuk, yün ve sentetik iplikten oluşmaktadır. En çok kullanılan iplik, kıl ve sonrasında pamuk olmuştur. (Tablo 1) Araştırma bölgemiz olan Tarsus'un bir bölümünün dağlık diğer bölümünün ise ovidan oluşması hammadde çeşitliliğini arttırmıştır. Toros dağlarında konar-göçer yaşam süren Yörüklerden dolayı dokumalarda sıkça kıl kullanılmıştır. Bölgenin, yaz ayları boyunca hava sıcaklığının yüksek derecelere ulaşmasından dolayı kullanılan dokumalarda pamuk iplik tercih edilmiştir.

Dokumalarda kullanılan renkler incelendiğinde, hammadde kıl ve pamuk ise genellikle kendi doğal renginde kullanımı tercih edilmiş olup, motiflerde ise yeşil, pembe, mavi, sarı, kırmızı, mor, hardal, lacivert, kahverengi, gri, bordo, krem, beyaz, turuncu renkleri kullanılmıştır. (Tablo 2)

Çalışmamızda incelenen dokumaların yüzeylerinde sembolik, bitkisel ve geometrik bezemeler yer almaktadır. Dokumalarda parmak, kurt ağzı, göz, tarak, baklava, gümüş ufağı, eye, ciynak, eli belinde, su yolu, boncuk, pıtrak, merdiven, yar yâre küstü, koyun gözü, ayak, haşhaş, çiçek, yıldız, mor kulak, keklik ayağı, eğer kaşı, koç boynuzu motifleri yer almaktadır. (Tablo 4)

Araştırmamızda incelediğimiz 50 adet ürüne ait bulgular dokumada kullanılan motif, teknik, hammadde, renk, kullanım alanı ve dokumanın üretildiği merkez açısından incelenip tablo oluşturulmuştur. Istar tezgâhta ve çulfalıkta dokunan dokumalar ayrı değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Değerlendirme 2

bölümden oluşmaktadır. Her bölümde 4'er adet değerlendirme tablosu oluşturulmuştur. Bu tablolar aşağıdaki başlıklar altında bölümlenmiştir.

Tablo 1. Dokumalarda Kullanılan Teknik ve Hammadde

Tablo 2. Dokumalarda Kullanılan Renkler

Tablo 3. Dokumaların Üretildiği Merkez, Köyler ve Kullanım Alanları

Tablo 4. Dokumalarda Kullanılan Motifler

5.1. Istar Tezgâhta Dokunan Örneklerin Değerlendirilmesi

Bu tabloda dokumalarda kullanılan teknikler ve hammaddeler katalogta bulunan sıralama ile verilmiştir.

Tablo 1. Dokumalarda Kullanılan Teknik ve Hammadde

ÖRNEK	TEKNİK			HAMMADDE			KİL
	KİLİM	CİCİM	ZİLİ	YÜN	PAMUK	SENTETİK	
1	X			X	X		
2	X			X	X		
3		X		X	X		
4		X		X	X		
5		X		X	X		
6		X		X	X		
7		X		X			
8		X		X	X		
9		X		X			X
10		X		X			X
11		X		X			X
12			X	X			X
13			X	X			X
14			X	X			X
15			X	X			X
16			X	X			X
17			X	X	X	X	
18			X	X		X	
19			X	X			
20			X	X			
21			X	X			
22			X	X	X		X
23			X	X			X
24			X	X			X
25			X	X			X
26			X			X	X
27			X	X			X
28			X	X			X
29			X	X			X
30			X	X			X
31			X	X			X
32			X	X			X
33			X	X			X
34			X	X	X		
TOPLAM	2	9	23	33	10	3	20

Tablo 1'e göre Tarsus bölgesi dokuma örneklerini teknik açıdan incelediğimizde ıstar dokuma tezgahında dokunan ürünlerde en çok tercih edilen teknik zili teknikli dokumalar akabinde ise cicim teknikli dokumalar olmuştur. Istar dokuma tezgahında dokunmuş olan 34 dokuma üründe en çok kullanılan hammadde ise kıl olmuştur.

Bu tabloda ıstar tezgâhta dokunan dokumalarda kullanılan renklere ait bulgular aktarılmıştır.

Tablo 2. Dokumalarda Kullanılan Renkler

ÖRNEK	RENKLER														
	MAVİ	SARI	PEM BE	TURUNCU	KIRMIZI	YEŞİL	BEYAZ	SİYAH	MOR	LACIVERT	K.RENGİ	GRİ	BORDO	KREM	HARDAL
1			X	X			X	X							
2	X	X		X	X	X		X					X		
3	X		X	X			X	X	X				X	X	
4	X					X	X	X					X	X	X
5	X		X	X	X	X		X					X	X	
6	X	X	X	X	X		X	X							
7		X		X	X	X		X						X	
8		X			X	X	X		X	X	X				
9		X		X	X		X	X							
10			X	X		X			X					X	
11			X	X		X	X	X	X						X
12	X	X	X	X		X			X		X		X		
13	X	X	X			X		X							
14	X		X			X		X					X		
15	X		X	X		X	X	X	X		X		X		
16	X		X	X		X		X					X		
17	X	X	X	X		X	X	X	X						
18	X	X	X	X	X	X			X	X	X			X	
19		X	X	X	X			X	X		X				
20			X	X	X			X	X		X				X
21	X			X	X	X	X	X	X						
22		X	X					X	X	X	X		X		
23	X			X	X	X	X	X	X						
24			X			X	X	X			X	X	X		
25				X	X	X	X	X	X			X			
26		X	X	X			X	X				X			
27	X		X		X		X				X				
28	X		X	X			X	X					X	X	
29	X	X	X					X							
30	X	X	X				X	X					X		
31	X		X	X			X	X							
32	X	X	X					X	X				X		
33	X	X	X	X		X		X	X				X		
34				X		X	X	X	X				X		
TOPLAM	21	16	25	24	13	20	19	29	17	3	9	3	15	7	3

Tablo 2'ye göre araştırmamızda bulunan dokuma ürünler renk açısından incelendiğinde, en çok kullanılan renkler siyah, pembe, yeşil, mavi ve mor olmuştur.

Bu tabloda, araştırmamızda incelenen dokumaların üretim merkezlerine ve kullanım alanlarına ait bulgular aktarılmıştır.

Tablo 3. Dokumaların Üretildiği Merkez, Köyler ve Kullanım Alanları

ÖRNEK	MERKEZ VE KÖYLER											KULLANIM ALANLARI				
	MERKEZ	TARSUS MÜZESİ	ALİBEYLİ	ÇAMLIYAYLA	DARİPİNARİ	GÜLEK	HACI HAMZALI	MAKAM CAMİ	OTAĞIK.EVİ	TAŞÇILI	YANIKKIŞLA	YAYGI	ÇUVAL	HEYBE	SECCADE	ÇANTA
1											X	X				
2		X										X				
3									X					X		
4														X		
5						X						X				
6								X							X	
7								X							X	
8									X						X	
9	X										X					
10				X												X
11									X		X					
12										X					X	
13										X					X	
14										X					X	
15										X					X	
16										X					X	
17			X												X	
18								X							X	
19	X														X	
20	X														X	
21						X									X	
22											X				X	
23						X						X				
24					X							X				
25					X							X				
26	X											X				
27							X					X				
28									X			X				
29									X			X				
30									X			X				
31	X											X				
32			X									X				
33										X		X				X
34						X										
TOPLAM	5	1	2	1	2	4	1	3	6	7	2	15	1	2	14	2

Tablo 3'te dokumaların üretildiği köyler ve kullanım alanları olarak iki kısımda inceleme yapılmıştır. Tabloya göre ıstar dokuma tezgahında dokunmuş olan dokumalara en çok Taşçılı köyünde ulaşılmıştır. Kullanım alanlarına göre dokumalar incelendiğinde en çok yer yaygısı ve seccadenin tercih edildiği görölmektedir.

Bu tabloda bitki, nesne, hayvan ve insanı sembolize eden motifler ve bunların hangi dokuma örneklerinde kullanıldığına dair bulgular aktarılmıştır.

Tablo 4. Dokumalarda Kullanılan Motifler

ÖRNEK	DOKUMADA KULLANILAN MOTİFLER																								
	PARMAK	KURTAĞZI	GÖZ	TARAK	BAKLAVA	GÜMÜŞ UFAĞI	EYE	CIYNAK	ELİBELİNDE	SU YOLU	BONCUK	PİTRAK	MERDİVEN	YARYAREKÜSTÜ	KOYUN GÖZÜ	AYAK	HAŞHAŞ	ÇİÇEK	YILDIZ	MORKULAK	KEKLIK AYAĞI	EĞER KAŞI	ÇENGEL	KOÇ BOYNUZU	
1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X													
2				X																					
3					X	X	X																		
4			X					X	X																
5					X					X	X	X	X												
6					X		X	X																	
7			X		X																				
8				X									X												
9															X										
10			X		X							X													
11							X	X																	
12										X						X	X								
13										X						X		X							
14			X								X								X						
15																				X	X	X			
16			X								X													X	
17			X													X			X		X				
18			X							X									X						
19			X																X						
20									X	X									X	X			X	X	
21		X																	X	X					
22										X									X						
23																			X						
24															X				X						
25														X											
26			X																						
27			X										X												
28																			X						
29								X							X										
30								X																	
31								X												X					
32			X						X																
33			X							X															
34			X																X						
TOPLAM	1	2	14	4	6	2	4	7	4	8	4	3	3	3	1	3	1	4	11	1	2	1	2	1	

Tablo 4'te bulunan veriler incelendiğinde kaynak kişilerin dokumada en çok kullandıkları motifler; göz, yıldız, su yolu ve ciynak olmuştur.

5.2. Çulfaık Tezgâhta Dokunan Örneğlerin Değerlendirilmesi

Bu tabloda dokumalarda kullanılan teknikler ve hammaddeler katalogda bulunan sıralama ile verilmiştir.

Tablo 1. Dokumalarda Kullanılan Teknik ve Hammadde

ÖRNEK	TEKNİK		HAMMADDE		
	KİLİM	CİCİM	PAMUK	YÜN	SENTETİK
1	X		X		
2		X	X	X	
3		X	X	X	
4		X	X	X	
5		X	X	X	
6		X	X	X	
7		X	X	X	
8		X	X	X	
9		X	X	X	
10		X	X	X	
11		X	X	X	
12		X	X	X	X
13		X	X	X	
14		X	X	X	
15		X	X	X	
16		X	X	X	
TOPLAM	1	15	16	15	1

Tablo 1’de bulunan veriler incelendiğinde çulfaık tezgâhta dokunmuş dokumalarda en çok kullanılan teknik cicim, hammadde olarak ise pamuk ve yün iplik olmuştur.

Bu tabloda ıstar tezgâhta dokunan dokumalarda kullanılan renklere ait bulgular aktarılmıştır.

Tablo 2. Dokumalarda Kullanılan Renkler

ÖRNEK	RENKLER														
	MAVİ	SARI	PEMBE	TURUNCU	KIRMIZI	YEŞİL	BEYAZ	SİYAH	MOR	LACİVERT	K. RENĞİ	GRİ	BORDO	KREM	HARDAL
1	X		X	X	X	X	X	X	X						
2			X	X		X		X				X	X		
3			X	X		X		X		X					
4				X		X			X		X		X		
5				X				X					X		
6	X	X				X		X	X						
7				X		X		X				X		X	
8	X	X	X	X			X								
9		X	X	X		X		X					X		
10			X	X		X		X		X			X		X
11			X			X		X			X				X
12	X	X		X	X	X		X							X
13	X			X		X		X	X			X			X
14	X		X	X	X	X		X				X			X
15	X			X	X	X			X		X				
16	X	X			X	X						X		X	
TOPLAM	8	5	8	13	5	14	2	12	5	2	3	5	5	2	5

Tablo 2'ye göre araştırmamızda bulunan dokuma ürünler renk açısından incelendiğinde, en çok kullanılan renkler yeşil, turuncu, pembe ve mavi olmuştur.

Bu tabloda, araştırmamızda incelenen dokumaların üretim merkezlerine ve kullanım alanlarına ait bulgular aktarılmıştır.

Tablo 3. Dokumaların Üretildiği Merkez, Köyler ve Kullanım Alanları

ÖRNEK	MERKEZ VE KÖYLER					KULLANIM ALANLARI		
	ALİBEYLİ	ÇAMLIYAYLA	TAŞÇILI	OTAĞI K.EVİ	HACI HAMZALI	YAYGI	ÇUVAL	HEYBE
1		X				X		
2				X				X
3	X							X
4	X							X
5					X		X	
6		X					X	
7				X			X	
8	X						X	
9	X						X	
10	X						X	
11	X						X	
12		X					X	
13		X					X	
14			X				X	
15			X				X	
16			X				X	
TOPLAM	6	4	3	2	1	1	12	3

Tablo 3'te dokumaların üretildiği köyler ve kullanım alanları olarak iki kısımda inceleme yapılmıştır. Tabloya göre ıstar dokuma tezgahında dokunmuş olan dokumalara en çok Alibeyli köyünde ulaşılmıştır. Kullanım alanlarına göre dokumalar incelendiğinde en çok yer çuvalın tercih edildiği görülmektedir.

Bu tabloda bitki, nesne, hayvan ve insanı sembolize eden motifler ve bunların hangi dokuma örneklerinde kullanıldığına dair bulgular aktarılmıştır.

Tablo 4. Dokumalarda Kullanılan Motifler

ÖRNEK	DOKUMALARDA KULLANILAN MOTİFLER												
	PİTRAK	KURBAĞACIK	KİRAZ	YÖRÜK SUYU	CİYNAK	YARYARE KÜSTÜ	MERDİVEN	ELİBELİNDE	EĞE	SUYOLU	GÖZ	ÇAKMAK	YEDİBELA
1													
2	X	X	X	X									
3		X											
4													
5	X				X	X	X						
6	X							X	X	X			
7	X												
8	X												
9	X												
10	X					X		X					
11	X					X					X		
12	X				X	X	X					X	X
13	X				X	X							
14	X									X			
15	X					X							
16	X					X							
TOPLAM	13	2	1	1	3	7	2	2	2	2	1	1	1

Tablo 4'te bulunan veriler incelendiğinde kaynak kişilerin dokumada en çok kullandıkları motifler; pıtrak ve yaryare küstü olmuştur.

6. SONUÇ

Çalışmamızda betimsel tarama modeli kullanılmış, dokumalar hakkında literatür taraması yapılmış ve Mersin-Tarsus yöresine ait 50 adet dokumanın teknik, renk, motif, kullanım alanları ve kompozisyon özellikleri belirlenmiştir. Belirlenen dokuma örnekleri fotoğraflanmış, ölçüleri alınıp, edinilen bilgi ve veriler inceleme formlarına işlenmiştir. Eser inceleme formunda belirlenen yerlere dokumaların cins, motif, teknik, boyut, renk ve kompozisyon özellikleri yazılmıştır.

Çalışma kapsamında yörede incelenen örnekler, dokuma farklılıklarından dolayı iki ayrı bölümde incelenmiş ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Kataloğun birinci bölümünde ıstar dokuma tezgahında dokunmuş otuz dört adet örnek incelenerek, kompozisyonları yazılmıştır. İkinci bölümde ise günümüzde hala kullanılmaya devam eden çulfalık tezgâhta dokunmuş, yöreye özgü olan atkı ve çözgüsü pamuk on altı adet dokuma örneği özellikleri ele alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Alan araştırmamızda elde edilen örnekler, kullanılan teknik açıdan değerlendirildiğinde, dokumalarda çoğunlukla zili ve cicim tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yörede dokunan dokumalarda kullanılan ipliklerin genellikle yün ve kıl olduğuna ulaşılmıştır. Özellikle keçi kılı, yörede çok dokunan çullarda yoğun bir şekilde tercih edilmiştir.

Önceki nesillerde, ipler boyanmadan yahut doğal kök boyalar kullanılarak renklendirilmiştir. Ancak günümüzde doğal boyanın kullanım zorluklarından dolayı yörede daha çok kimyasal boyalar tercih edilmiştir. El boyaması denilen dokumalar da sentetik boya satın alınıp içerisine çeşitli bitki kökleri veya meyve kabukları eklenerek iplikler boyanmıştır. Tarsus yöresi dokumaların renk özelliği incelendiğinde ise dokumalarda genellikle canlı renkler tercih edilmiştir. İncelenen dokumalarda en çok kullanılan renkler; mavi, turuncu, bordo, yeşil, pembe olmuştur. Eğer dokumanın cinsi çul ise burada ağırlıklı renk siyah olmuş, kıl kendi rengiyle herhangi bir boyarmadde olmadan kullanılmış, motifler renkli iplerle dokunmuştur.

Çalışmamızda, Tarsus yöresi dokumalarının motif özellikleri incelendiğinde sembolik motifler ön plana çıkmaktadır. Bunları bitki kaynaklı motifler takip

etmektedir. Ayrıca bu motifler sıklıkla geometrik şekillerle de biçimlendirilmiştir. Çalışmamızda incelenen ürünlerde en çok kullanılan sembolik motifler; sekiz köşeli yıldız, göz olarak tespit edilmiştir. Bitki kaynaklı motiflerde ise ilk sırada pıtrak yer almaktadır.

Araştırmamızda bulunan dokuma örneklerinin kullanım alanları incelendiğinde, ıstar tezgâhta dokunmuş olan dokumalarda yer yaygısı ve seccade, çulfalık tezgâhta ise çuvalın daha çok dokunduğu tespit edilmiştir. Günümüzde yer yaygısı olan çullar kıldan dokunduğu için evlerde kullanılmamaktadır. Yöreden alınan bilgiye göre, eğer evde romatizma hastası olan bir kişi var ise kıl çul özel olarak satın alınıp kullanılmaktadır. Köylerde ve kentte sıcaklık yüksek derecelere ulaştığı zaman makine halıları da kullanılmayıp düz dokuma yaygılardan olan savan adını verdiğimiz ince pamuklu yer yaygıları kullanılmaktadır. Bunların dışında eskiden buğday, un, kıyafetler ve çeşitli ihtiyaçları depolamak için dokunmuş olan çuvalların kenar dikişleri yapılmış ise bunlar sökülerek uzun bir yaygı elde edilir ve yaz aylarında yolluk olarak yerde kullanımı sağlanmaktadır. Yörede, aktif bir şekilde en çok kullanılan dokuma örnekleri seccadeler ve sofra örtüleridir.

Tarsus yöresine ait düz dokumalar, çeşitlilik ve motif açısından zengin ve önemli örneklerdir. Yörede ıstar dokuma tezgâhı dışında çulfalık dokuma tezgâhı da kullanılmaktadır. Günümüzde yörede hala kullanılmakta olan çulfalık tezgâh bulunmaktadır. Araştırma bölgesinin kültürel yaşamının bir parçası olan bu dokuma araçları ve örneklerine sahip çıkmak tarihimize olan bir borcumuzdur.

7. KAYNAKÇA

- ACAR**, Belkıs Balpınar; **Kilim Cicim Zili Sumak- Türk Düz Dokuma Yaygıları**, Eren Yayınları, İstanbul, 1982.
- AKAN**, Meral; “Anadolu Yörük Yaşamında Dokuma Geleneği”, **Kalemişi Dergisi**, 2016, S.7, s.39-58.
- ASLANAPA**, Oktay; **Türk Halı Sanatının Bin Yılı**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1987.
- AYTAÇ**, Çetin; **El Dokumacılığı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1982.
- BARIŞTA**, H. Örcün; **Türk El Sanatları**, 5000, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- BİLGİLİ**, Ali Sinan; “Tarsus”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.40, İstanbul, 2011, s.111-114.
- BİLGİLİ**, Ali Sinan; **Osmanlı Döneminde Tarsus Sancağı ve Tarsus Türkmenleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- BOLADAN**, Hafide ile 14 Nisan 2022 tarihinde Tarsus’un Hacı Hamzalı köyünde yapılan görüşme.
- BOZKURT**, Nebi; “Kilim”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c. 26, Ankara, 2002, ss. 3-5.
- BÜKMEN**, N. Rengin Oyman; **El Dokumacılığının ve El Dokuma Tezgahının Tarihçesi, El dokuma Tezgâhı Çeşitleri**, Sanat Dergisi, 2005, C.0, S.8, ss.63-84.
- DENİZ**, Bekir; **Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim-Cicim-Zili)**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- DENİZ**, Bekir; **Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- DİLER**, Ahmet; Marc Antoine Gallice, **Kilimin Sembolleri**, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2018.
- DURUL**, Yusuf; **Yörük Kilimleri Niğde Yöresi**, Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi, İstanbul, 1977.
- ERGEN**, Burçin; **Yozgat Yöresi Kilim, Cicim ve Zili Örneklerinin Renk Motif ve Kompozisyon Özellikleri**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, YL Tezi, 2010.
- ERGİN**, Sedat; **Türkiye İller Ansiklopedisi**, Milliyet Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- ERGÜDER**, Ayşe Aslıhan; **Çoruh Vadisinde Düz Dokumalar**, Kariyer Matbaacılık, Ankara, 2007.
- ERKUL**, Hakan; **Tarihin Başkenti Tarsus**, Başak Ofset, Tarsus, 2012.
- EVGİN**, Abdulkadir; **İlk Dönem Tarsuslu Hadis Alimleri**, Tarsus Belediyesi Kültür Yayınları, Tarsus, 2013.

- EVGİN**, Ramazan; **Türk- İslam Kültür ve Medeniyetinde Tarsus**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık, Ankara, 2010.
- GENÇ**, Reşat; “Kaşgarlı Mahmut’a Göre XI. Yüzyılda Türklerde Dokuma ve Yayı İşleri”, **Arış Dergisi**, 1997, S.3, s.8-16.
- GÖKHAN**, İlyas; **Harun Reşid ve Oğulları Döneminde Tarsus (786-842)**, Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013, C.10, S.2, ss. 195-214.
- GÖNÜL** Macide; “Dokumacılığın Tarihçesi ve En eski Dokuma Aletleri”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi**, Ankara, 1964, s.80-99.
- GÖRGÜNAY KIRZIOĞLU**, Neriman; Meral Akansel, “Kaybolan Dokumalarımızı Kazanabilir Miyiz?”, **2000’li Yıllarda Türkiye’de Geleneksel El Sanatlarının Sanatsal, Tarımsal ve Ekonomik Boyutu Sempozyumu Bildirileri**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- GÜR ÜSTÜNER**, Semra; **Tarsus’un Kaybolan Değeri ‘Sekko’**, 7. Uluslararası Tekstil Konferansı (Bezce Çalıştayı), 2016, ss.223-228.
- HİDAYETOĞLU**, H.Melek; **Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)**, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2007).
- KAVAS**, Selda; **Geçmişten Günümüze Mut, Sivrihisar, Emirdağ Kilimlerinde Yaşam Sembolleri**, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- KUNDAK**, Fatma Yelda; **İçel Dokumacılığı**, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, YL Tezi, 1998).
- ONUK**, Taciser vd., **İçel El Sanatları**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- ONUK**, Taciser vd., **Tarsus El Sanatları**, 3000, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.
- ONUK**, Taciser; H. Feriha Akpınarlı, **Şanhurfa Karakeçili Kilimleri**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003.
- ÖLÇER**, Nazan; **Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kilimler**, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1988.
- ÖZ**, Hikmet; **Tarsus Tarihi**, Özgür Ofset, Tarsus, 2012.
- ÖZDEMİR**, Ayşe ile 12 Mart 2022 tarihinde Taşçılı Köyünde yapılan görüşme.
- ÖZEL**, Ali; **Halcının El Kitabı**, Adak Matbaacılık, Ankara, 1986.
- ÖZEN**, Ayşe ile 14 Nisan 2022 tarihinde Tarsus’un Hacı Hamzalı köyünde yapılan görüşme.
- SOYSALDI**, Aysen; **Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri (Kilim, Cicim, Zili-Sili, Sumak Vb.)**, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009.

- SÜMER**, Faruk; Çukur-Ova Tarihine Dâir Araştırmalar (Fetihten XVI. Yüzyılın İkinci Yarısına Kadar, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 1963, s.1, s.1-98.
- ŞAHBAZ**, Teslime ile 08 Mayıs 2022 tarihinde Gülek Yaylasında yapılan görüşme
- TEKÇE**, E. Fuat; **Pazırık; Altaylardan Bir Halının Öyküsü**, 5000, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.
- ÜLGER**, Nihal; “Tarsus Sağlıklı Köyü Merkez Camiindeki Cicim Çullar”, **Erdem Dergisi**, c.10, Sayı: 30, 1999, s. 643.
- ÜLKÜ**, Vefa vd., **Anadolu Uygarlıkları**, Görsel Yayınları, İstanbul, 1982.
- ÜNAL**, Ahmet; K. Serdar Girginer, **Kilikya- Çukurova İlk Çağlardan Osmanlılar Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji**, Homer Yayınevi, İstanbul, 2007.
- YAĞAN**, Şahin Yüksel; **Türk El Dokumacılığı**, 3000, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1978.
- YETKİN**, Şerare; **Türk Halı Sanatı**, 5000, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1991.
- YETKİN**, Şerare; **Türk Kilim Sanatında Yeni Bir Grup Saray Kilimleri**, Belleten, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1971, C.35., S.138., s.217-227.
- YILDIRIM**, Mustafa; Baylan, Zühal; “Kelkit Yöresi Zililerinden Çuval, Heybe, Palaz ve Çanta Örnekleri”, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, s. 28, Konya 2010, s. 418.
- YILDIRIM**, Mustafa; **Konya'da Bulunan XIX. Asır Azerbaycan Halılarından Örnekler**, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,1994.
- YILMAZ**, Merve; **XIX. Yüzyılda Tarsus Şeriye Sicillerine Göre Giyim Kuşam ve Ziyet Eşyası**, (Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, 2019).
- ZOROĞLU**, Levent; **Tarsus Tarihi ve Tarihsel Anıtları**, Kemal Matbaası, Adana, 1995.

İnternet Adresleri

- <http://www.tarsus.gov.tr/nufus> (Erişim Tarihi: 01.06.2022)
- http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kilim%20Dokuma%20-1.pdf (Erişim Tarihi: 13.04.2022)
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/121270/mod_resource/content/1/Cicim%20Dokuma.pdf (Erişim Tarihi: 15.04.2022)
- https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/121272/mod_resource/content/1/Zili%20Dokuma.pdf (Erişim Tarihi: 18.04.2022)

8. ÇİZİMLER VE RESİMLER LİSTESİ

8.1. Çizimler Listesi

Çizim 3.1. İlikli Kilim	20
Çizim 3.2. İliksiz Kilim	20
Çizim 3.3. Eğri Atkılı	20
Çizim 3.4. Ek Atkılı	21
Çizim 3.5. Çift Kenetleme	21
Çizim 3.6. Sarma Kontur	22
Çizim 3.7. Cicim Dokuma Deseni	23
Çizim 3.8. Düz Zili	24
Çizim 3.9. Çapraz Zili	24
Çizim 3.10. Seyrek Zili	25
Çizim 3.11. Damalı Zili	25
Çizim 3.12. Konturlu Zili	25
Çizim 3.13. Dokuma Tezgâhı	26
Çizim 4.1. Örnek No 1.	33
Çizim 4.2. Örnek No 2.	35
Çizim 4.3. Örnek No 3.	37
Çizim 4.4. Örnek No 4.	39
Çizim 4.5. Örnek No 5.	41
Çizim 4.6. Örnek No 6.	43
Çizim 4.7. Örnek No 7.	45
Çizim 4.8. Örnek No 8.	47
Çizim 4.9. Örnek No 9.	49
Çizim 4.10. Örnek No 10.	51
Çizim 4.11. Örnek No 11.	53
Çizim 4.12. Örnek No 12.	55
Çizim 4.13. Örnek No 13.	57
Çizim 4.14. Örnek No 14.	59
Çizim 4.15. Örnek No 15.	61
Çizim 4.16. Örnek No 16.	63
Çizim 4.17. Örnek No 17.	65
Çizim 4.18. Örnek No 18.	67
Çizim 4.19. Örnek No 19.	69
Çizim 4.20. Örnek No 20.	71
Çizim 4.21. Örnek No 21.	73
Çizim 4.22. Örnek No 23.	77
Çizim 4.23. Örnek No 24.	79
Çizim 4.24. Örnek No 25.	81
Çizim 4.25. Örnek No 26.	83
Çizim 4.26. Örnek No 27.	85
Çizim 4.27. Örnek No 28.	87
Çizim 4.28. Örnek No 29.	89
Çizim 4.29. Örnek No 31.	93
Çizim 4.30. Örnek No 32.	95

Çizim 4.31. Örnek No 33.....	97
Çizim 4.32. Örnek No 34.....	99
Çizim 4.33. Örnek No 2.....	103
Çizim 4.34. Örnek No 2.....	103
Çizim 4.35. Örnek No 3.....	105
Çizim 4.36. Örnek No 4.....	107
Çizim 4.37. Örnek No 5.....	109
Çizim 4.38. Örnek No 6.....	111
Çizim 4.39. Örnek No 7.....	113
Çizim 4.40. Örnek No 8.....	115
Çizim 4.41. Örnek No 10.....	119
Çizim 4.42. Örnek No 12.....	123
Çizim 4.43. Örnek No 13.....	125
Çizim 4.44. Örnek No 14.....	127
Çizim 4.45. Örnek No 15.....	129
Çizim 4.46. Örnek No 16.....	131

8.2. Resimler Listesi

Foto 3.1. Düz Zili (MEGEP).....	24
Foto 3.2. Çapraz Zili (MEGEP).....	24
Foto 3.3. Seyrek Zili (MEGEP).....	25
Foto 3.4. Damalı Zili (MEGEP).....	25
Foto 3.5. Konturlu Zili (MEGEP).....	25
Foto 3.6. Gücü Ağacı	28
Foto 3.7.a. Kirmen.....	29
Foto 3.7.b. Kirmen	29
Foto 4.1. Örnek No 1. Genel Görüntü.....	33
Foto 4.2. Örnek No 1. Detay Görüntü.....	33
Foto 4.3. Örnek No 2. Genel Görüntü.....	35
Foto 4.4. Örnek No 2. Detay Görüntü.....	35
Foto 4.5. Örnek No 3. Genel Görüntü.....	37
Foto 4.6. Örnek No 3. Detay Görüntü.....	37
Foto 4.7. Örnek No 4. Genel Görüntü.....	39
Foto 4.8. Örnek No 4. Detay Görüntü.....	39
Foto 4.9. Örnek No 5. Genel Görüntü.....	41
Foto 4.10. Örnek No 5. Detay Görüntü.....	41
Foto 4.11. Örnek No 6. Genel Görüntü.....	43
Foto 4.12. Örnek No 6. Detay Görüntü.....	43
Foto 4.13. Örnek No 7. Genel Görüntü.....	45
Foto 4.14. Örnek No 7. Detay Görüntü.....	45
Foto 4.15. Örnek No 8. Genel Görüntü.....	47
Foto 4.16. Örnek No 8. Detay Görüntü.....	47
Foto 4.17. Örnek No 9. Genel Görüntü.....	49
Foto 4.18. Örnek No 9. Detay Görüntü.....	49
Foto 4.19. Örnek No 10. Genel Görüntü.....	51
Foto 4.20. Örnek No 10. Detay Görüntü.....	51

Foto 4.21. Örnek No 11. Genel Görüntü.....	53
Foto 4.22. Örnek No 11. Detay Görüntü.....	53
Foto 4.23. Örnek No 12. Genel Görüntü.....	55
Foto 4.24. Örnek No 12. Detay Görüntü.....	55
Foto 4.25. Örnek No 13. Genel Görüntü.....	57
Foto 4.26. Örnek No 13. Detay Görüntü.....	57
Foto 4.27. Örnek No 14. Genel Görüntü.....	59
Foto 4.28. Örnek No 14. Detay Görüntü.....	59
Foto 4.29. Örnek No 15. Genel Görüntü.....	61
Foto 4.30. Örnek No 15. Detay Görüntü.....	61
Foto 4.31. Örnek No 16. Genel Görüntü.....	63
Foto 4.32. Örnek No 16. Detay Görüntü.....	63
Foto 4.33. Örnek No 17. Genel Görüntü.....	65
Foto 4.34. Örnek No 17. Detay Görüntü.....	65
Foto 4.35. Örnek No 18. Genel Görüntü.....	67
Foto 4.36. Örnek No 18. Detay Görüntü.....	67
Foto 4.37. Örnek No 19. Genel Görüntü.....	69
Foto 4.38. Örnek No 19. Detay Görüntü.....	69
Foto 4.39. Örnek No 20. Genel Görüntü.....	71
Foto 4.40. Örnek No 20. Detay Görüntü.....	71
Foto 4.41. Örnek No 21. Genel Görüntü.....	73
Foto 4.42. Örnek No 21. Detay Görüntü.....	73
Foto 4.43. Örnek No 22. Genel Görüntü.....	75
Foto 4.44. Örnek No 23. Genel Görüntü.....	77
Foto 4.45. Örnek No 23. Detay Görüntü.....	77
Foto 4.46. Örnek No 24. Genel Görüntü.....	79
Foto 4.47. Örnek No 24. Detay Görüntü.....	79
Foto 4.48. Örnek No 25. Genel Görüntü.....	81
Foto 4.49. Örnek No 25. Detay Görüntü.....	81
Foto 4.50. Örnek No 26. Genel Görüntü.....	83
Foto 4.51. Örnek No 26. Detay Görüntü.....	83
Foto 4.52. Örnek No 27. Genel Görüntü.....	85
Foto 4.53. Örnek No 27. Detay Görüntü.....	85
Foto 4.54. Örnek No 28. Genel Görüntü.....	87
Foto 4.55. Örnek No 28. Detay Görüntü.....	87
Foto 4.56. Örnek No 29. Genel Görüntü.....	89
Foto 4.57. Örnek No 29. Detay Görüntü.....	89
Foto 4.58. Örnek No 30. Genel Görüntü.....	91
Foto 4.59. Örnek No 31. Genel Görüntü.....	93
Foto 4.60. Örnek No 31. Detay Görüntü.....	93
Foto 4.61. Örnek No 32. Detay Görüntü.....	95
Foto 4.62. Örnek No 32. Detay Görüntü.....	95
Foto 4.63. Örnek No 33. Genel Görüntü.....	97
Foto 4.64. Örnek No 33. Detay Görüntü.....	97
Foto 4.65. Örnek No 34. Genel Görüntü.....	99
Foto 4.66. Örnek No 34. Detay Görüntü.....	99
Foto 4.67. Örnek No 1. Genel Görüntü.....	101

Foto 4.68. Örnek No 2. Genel Görüntü.....	103
Foto 4.69. Örnek No 2. Detay Görüntü.....	103
Foto 4.70. Örnek No 2. Detay Görüntü.....	103
Foto 4.71. Örnek No 3. Genel Görüntü.....	105
Foto 4.72. Örnek No 3. Detay Görüntü.....	105
Foto 4.73. Örnek No 4. Genel Görüntü.....	107
Foto 4.74. Örnek No 4. Detay Görüntü.....	107
Foto 4.75. Örnek No 5. Genel Görüntü.....	109
Foto 4.76. Örnek No 5. Detay Görüntü.....	109
Foto 4.77. Örnek No 6. Genel Görüntü.....	111
Foto 4.78. Örnek No 6. Detay Görüntü.....	111
Foto 4.79. Örnek No 7. Genel Görüntü.....	113
Foto 4.80. Örnek No 7. Detay Görüntü.....	113
Foto 4.81. Örnek No 8. Genel Görüntü.....	115
Foto 4.82. Örnek No 8. Detay Görüntü.....	115
Foto 4.83. Örnek No 9. Genel Görüntü.....	117
Foto 4.84. Örnek No 10. Genel Görüntü.....	119
Foto 4.85. Örnek No 10. Detay Görüntü.....	119
Foto 4.86. Örnek No 11. Genel Görüntü.....	121
Foto 4.87. Örnek No 12. Genel Görüntü.....	123
Foto 4.88. Örnek No 12. Detay Görüntü.....	123
Foto 4.89. Örnek No 13. Genel Görüntü.....	125
Foto 4.90. Örnek No 13. Detay Görüntü.....	125
Foto 4.91. Örnek No 14. Genel Görüntü.....	127
Foto 4.92. Örnek No 14. Detay Görüntü.....	127
Foto 4.93. Örnek No 15. Genel Görüntü.....	129
Foto 4.94. Örnek No 15. Detay Görüntü.....	129
Foto 4.95. Örnek No 16. Genel Görüntü.....	131
Foto 4.96. Örnek No 16. Detay Görüntü.....	131